

Verjamemo v sodelovanje

Predlog vladnega programa
2022 - 2026

N.Si

Verjamemo
v sodelovanje

Kazalo

SKLOP 1

Zeleno socialno-tržno gospodarstvo

1. Slovenija: dežela priložnosti, prodornih idej in gospodarskega uspeha	8
2. Odgovoren zeleni prehod	12
3. Solidarna in pravična družba	16

SKLOP 2

Dostopno javno zdravstvo

4. Dostopno javno zdravstvo	24
-----------------------------------	----

SKLOP 3

Država v službi človeka

5. Delujoča pravna država	30
6. Varna domovina	33
7. Močna Slovenija v združenji Evropi	36
8. Učinkovita javna uprava – uspešna država!	40

SKLOP 4

Vsestranski razvoj posameznika

9. Ponosni na Slovenijo in našo kulturo	46
10. Znanje in kompetence za 21. stoletje	50
11. Pomladimo Slovenijo	53

SKLOP 5

Povezana enakomerno razvita Slovenija

12. Spodbudna prostorska zakonodaja	58
13. Sodobna infrastruktura hrbtenica gospodarskega in turističnega razvoja Slovenije	60
14. Za slovensko podeželje	63

Zeleno socialno-tržno gospodarstvo

1. Slovenija: dežela priložnosti, prodornih idej in gospodarskega uspeha

Vsak človek za uresničitev svojih talentov potrebuje okolje, ki omogoča in spodbuja razvoj. Naloga države je, da tako okolje ustvari. Pri tem mora ljudem pustiti dovolj veliko mero svobode, da lahko s svojimi odločitvami sami krojijo svojo zgodbo uspeha. **Zavzemamo se za socialno-tržni model gospodarstva**, katerega uspešnost so krščanski demokrati že dokazali v Nemčiji in drugod po svetu. Ta model vsakomur daje svobodo, da s svojim znanjem in delom ustvari svojo pot. Hkrati pa vsakomur daje tudi mirnost, da mu bo država pomagala, če se mu bo v življenju kdaj močno zalomilo.

Trenutno največji izziv slovenskega gospodarstva bi lahko skoncentrirali na vprašanje produktivnosti. Slovenija kljub številnim dobrim rezultatom pri drugih kazalnikih, pri vprašanju produktivnosti že dolgo za približno petino zaostaja za povprečjem EU. Višjega standarda, višjih plač ter razvitosti na ravni držav, kot sta denimo Avstrija in Nemčija, ne bo mogoče doseči drugače kot s povečanjem produktivnosti. Za to pa bo treba ustvariti okolje, v katerem bo lahko gospodarstvo investiralo in ustvarjalo večjo dodano vrednost.

Cilj Nove Slovenije je vzpostaviti spodbudno podjetniško in poslovno okolje – za razvoj novih idej in višjo dodano vrednost. Od gospodarskega uspeha moramo vsi imeti več. **Z davčnimi razbremenitvami dohodkov želimo okrepiti zlasti srednji sloj, ki zaradi previsokih davkov vedno bolj izginja.** Spodbujamo odličnost in napredek, nagrajujemo delo in stavimo na podjetnost!

Do višjih plač z nižjimi davki - za krepitev srednjega sloja prebivalstva

Slovenija je pri kazalnikih obremenitve dela z davki in prispevki med državami z nadpovprečno obremenitvijo. Posebej so zaskrbljujoči kazalniki

najvišje mejne davčne stopnje, kjer je Slovenija med državami OECD celo na prvem mestu. Delež, ki ga morajo zaposleni pri najvišji obdavčitvi za vsak zaslužen evro preko davkov in prispevkov nameniti državi, je torej v primerjavi z vsemi državami OECD pri nas najvišji.

Slovenija s strogo progresivno obdavčitvijo nadpovprečno obremenjuje predvsem plače v višjih dohodninskih razredih, torej najbolj kvalificirane zaposlene. V letu 2018 je 7 % zavezancev v najvišjih razredih plačalo skoraj 45 % zbrane dohodnine. Manj kot en odstotek najboljše plačanih je vplačal več kot 15 % zbrane dohodnine.

V preteklosti se je večkrat dogajalo, da so bili predlogi za znižanje davkov zavrženi z argumentom, da so fiskalno nevzdržni. Na drugi strani pa ob izdatnem povečevanju proračunskih izdatkov teh pomislekov skoraj nikoli ni bilo. **Nova Slovenija je odločena to miselnost preseči, zato predlaga, da se v naši državi končno izdatneje razbremenijo tudi davkoplačevalci, še posebej srednji sloj prebivalcev.**

- **Postopno zvišanje splošne dohodninske olajšave na 7.500 evrov.** Gre za ključen ukrep za splošno znižanje davčne obremenitve ter višje neto plače za vse. Tisti, ki delajo, morajo od svojega dela tudi imeti več. Predlog hkrati zasleduje tudi cilj: razreševanje položaja delavcev migrantov. **Z ukrepom bomo še posebej razbremenili srednji sloj državljanov, ki zaradi visokih davčnih obremenitev vse bolj izginja.**
- **Razširitev prvih dveh dohodninskih razredov.** Razširitev prvih dveh dohodninskih razredov s povišanjem zgornjih meja bi izboljšala položaj srednjega razreda. Ustvarjalne tako spodbujamo, da lažje dosežejo višjo plačo, povišanja bruto plače pa naj ne kaznuje takojšnja obdavčitev po višji stopnji.
- **Znižanje 50-odstotne dohodninske stopnje.** Tako visoka davčna stopnja signalizira nekonkurenčno visoke obdavčitve dela v Sloveniji. V tem davčnem razredu je manj kot pol odstotka zavezancev, ki skupaj plačajo skoraj 9 % celotne odmerjene dohodnine. Ker najvišji davčni razred dosega zelo majhen odstotek vseh zavezancev, njegovo znižanje ne bi imelo pomembnih učinkov na proračunske prihodke.
- **Uvedba novega dohodninskega razreda za davčno osnovo nad milijon evrov z 10-odstotno obdavčitvijo.** Posamezniki z izjemno visokimi dohodki se danes pogosto odločajo, da bodo spremenili svoje rezidentstvo ter davke plačevali v drugi državi. Tako ničesar ne prispevajo v proračun R Slovenije. Z novo nižjo stopnjo želimo spodbuditi

več tovrstnih zavezancev, da bi davke plačevali doma.

- **Socialni copatek.** Uvede se minimalni znesek dohodka od dela, od katerega prejemniki dohodka ne bi plačevali prispevkov za socialno varnost. Na tak način bi z znižanjem plačila prispevkov lahko nekoliko izdatneje povečali neto plače tudi posebej ranljivim, to so zaposleni z nižjimi plačami, ki plačajo zelo malo dohodnine. Olajšali bi položaj vsem, ki opravljajo priložnostna, občasna ali študentska dela ter zmanjšali administrativne ovire.
- **Družinska dohodnina.** Predlagamo, da se pri obdavčitvi z dohodnino kot enota obdavčitve lahko upoštevata zakonca skupaj in ne vsak posebej. Družina je osnovna celica družbe, ki deluje kot eno, zato bi bilo prav, da se temu prilagodi tudi davčni sistem. Ukrep bi v številnih primerih zaradi skupne obravnave omogočil nižjo davčno osnovo ter odpravil odvečne kalkulacije, kateri od zakoncev naj uveljavlja posamezne davčne olajšave.
- **Oprostitev davka na dividende do višine 1.000 evrov letno.** Z rešitvijo dosegamo primerljivo ureditev dividend kot velja za obresti iz denarnih depozitov pri bankah. Poleg varčevanja v bankah želimo spodbujati tudi druge načine plemenitenja premoženja (delnice, vzajemni skladi). Tako bi od razvoja gospodarstva in rasti delniških trgov več lahko imele vse skupine prebivalstva.

Ustvarimo vrhunsko podjetniško in poslovno okolje

S stanjem poslovnega okolja v Sloveniji ne moremo biti zadovoljni. Švicarski Inštitut za razvoj managementa je na svoji Svetovni lestvici konkurenčnosti za leto 2021 med 64. državami Slovenijo umestil na 40. mesto.

Svet in z njim Slovenija naglo drvi v peto industrijsko revolucijo – priča smo pametnim mestom, pametnim skupnostim in digitalizaciji. Razvoj tehnologije ustvarja razmere, v katerih je vedno več podjetjem vedno lažje svoje poslovanje prenesti v drugo državo. Mlajše generacije so prilagodljive in znajo svoje priložnosti poiskati tudi v tujini. Slovenija je lepa in za življenje prijetna dežela. Žal to ni dovolj. Narediti moramo vse, da bo Slovenija bolj prijazna tudi za delovanje podjetji in delo najbolj kvalificiranih zaposlenih.

V Novi Sloveniji se zavedamo, da so za uspeh vsakega podjetja ključni kadri, ki jih je mogoče ustrezno nagraditi. Naredili bomo vse, da bomo

v Slovenijo pritegnili visokokvalificirane kadre iz tujine, hkrati pa zadržali domače znanje in talente.

2 ključna projekta Nove Slovenije za vrhunsko podjetniško in poslovno okolje

1. Pritegnimo najboljše kadre

Številna podjetja na glas opozarjajo, da vrhunskih kadrov ne morejo ustrezno nagraditi.

Ob povečevanju plače strmo raste tudi dohodnina. Ob tem se neomejeno povečuje tudi znesek plačila prispevkov, čeprav so pravice iz prispevkov omejene. Pri najvišji obdavčitvi gre od vsakega na novo zasluženega evra več kot 60 centov državi za davke in prispevke. To je najvišji delež v OECD. Vpliv take obdavčitve na motivacijo za delo je jasen.

- **Razvojna kapica.** Določi se zgornja meja dohodka, od katerega ni več potrebno plačevati dodatnih prispevkov. Predlagamo mejo 4.600 evrov. Pomembno je, da je razvojna kapica postavljena dovolj nizko, da zajame ključne strokovne kadre v podjetjih. Za zagotovitev javnofinančne vzdržnosti ukrepa ob tem obstaja možnost, da se kapica zaenkrat določi zgolj za eno vrsto prispevkov. Pomembno je, da omogočimo ustrezno nagrajevanje visoko kvalificiranih kadrov, da bi jih v Sloveniji tako lažje zadržali. Višje izobraženi posamezniki omogočajo podjetjem razvoj in s tem zviševanje plač vsem zaposlenim.
- **Petletna dohodninska olajšava za zaposlitev visokokvalificiranih oseb,** ki se priselijo v Slovenijo iz tujine. Olajšava bi veljala tako za visoko kvalificirane Slovence, ki se priselijo nazaj v domovino, kot za tujce. Na tak način bi Slovenija postala bolj konkurenčna pri pritegnitvi zaposlenih, ki jih naše gospodarstvo za razvoj nujno potrebuje. V nasprotnem primeru bodo te osebe davke plačevale drugje. Slovenija je lepa, varna ter za življenje in vzgojo otrok prijetna država, zato verjamemo, da bi se marsikdo z veseljem dolgoročno ustalil pri nas.
- **Digitalno nomadstvo (»office anywhere«).** »Digitalni nomadi« so posamezniki, ki delajo skoraj izključno preko spleta in zato niso vezani na posamezen kraj, ampak lahko delo opravljajo kjerkoli na svetu. Predlagamo poseben »paket dobrodošlice«, ki bi takšne posameznike pritegnil v Slovenijo.

- **Pomoč Slovincem, ki se iz tujine želijo vrniti domov.** Predlagamo vzpostavitev posebne službe, ki bi zagotovila pomoč pri premagovanju administrativnih ovir in iskanju kariernih priložnosti za tiste, ki se vračajo v domovino.

2. Ustvarimo podjetniške zmagovalce

Slovenija ima izvozno usmerjeno gospodarstvo. Naša podjetja poslujejo v globalni konkurenci, zato potrebujejo spodbudno podjetniško okolje in čim manj administrativnih ovir.

- Digitalizacija poslovanja javne uprave. **Naš cilj je, da podjetja lahko vse postopke z državo opravijo elektronsko.**
- **Elektronsko državljanstvo (e-residency) za podjetja.** Preko enotnega vstopnega portala želimo komur koli omogočiti, da na daljavo in v le nekaj minutah v Sloveniji lahko registrira podjetje. Podjetje pridobi posebno »elektronsko državljanstvo«, ki omogoča:
 - pridobitev digitalne identitete,
 - odprtje bančnega računa v Sloveniji,
 - elektronsko oddajo davkov in elektronsko poslovanje z organi davčne uprave.
- **Nagrajevanje zaposlenih z delniškimi opcijami.** Delniške opcije pomenijo pravico do kasnejšega nakupa delnic po vnaprej določeni ceni. Predlagamo ugodnejšo davčno obravnavo tovrstnega nagrajevanja. Spodbujamo družbeno odgovorno podjetništvo, večjo vključenost zaposlenih v delovanje podjetij in krepitev položaja srednjega razreda državljanov.
- **Davčne počitnice za mlada podjetja.** Predlagamo oprostitev plačila davka od dohodkov pravnih oseb v prvem triletnem obdobju delovanja. Pomagamo pri zagonu podjetniških idej v zahtevnem začetnem obdobju. Ob tem je treba zagotoviti ustrezne ukrepe za preprečevanje verižnega odpiranja podjetij z namenom ponovnega koriščenja olajšave.
- **Znižanje števila dni, za katere delodajalec izplačuje nadomestilo plače.** Predlagamo, da ZZZS prevzame nadomestilo med bolniškim staležem že po 15. dneh (sedaj po 30. dneh). Ukrej je posebej pomemben za manjša podjetja in samozaposlene.
- **Uvedba davčnega trajnika.** Za poenostavitev plačevanja davkov predlagamo možnost uvedbe davčnega trajnika, ki bi deloval kot bančni trajnik. Posameznik bi določil, do kakšne višine sredstev bi bila mogoča direktna obremenitev za plačilo. Z ukrepom bi zavezancem prihranili nekaj časa ter hkrati zmanjšali možnosti za nevšečnosti, ki

nastanejo ob morebitni nehoteni zamudi plačila davka.

- **Od subvencij k davčnim olajšavam.** Podeljevanje subvencij zahteva obširen birokratski aparat. Podjetja svoje delovanje namesto trgu, boljšim produktom in optimizaciji proizvodnje prilagajajo subvencijam.
- **Umik države iz gospodarstva.** V Sloveniji je država s svojim lastništvom še vedno nadpovprečno vpletena v gospodarstvo. Verjamemo, da so pri upravljanju s podjetji na trgu dolgoročno bolj uspešni odgovorni zasebni lastniki kot država. Zagovarjamo umik države iz gospodarstva. Smiselno pa je, da država obdrži večinsko lastništvo v strateških podjetjih na področju prometne, transportne in logistične infrastrukture ter elektroenergetskega sistema.

Paket za raziskave, razvoj in inovacije za #PametnaSlovenija

Prihodnost bo na strani držav, ki bodo znale ustvariti okolje, naklonjeno inovacijam in bodo znatna javna in zasebna sredstva pravilno usmerila v raziskave in razvoj.

V Sloveniji pri vlaganjih v raziskave in razvoj prepočasi napredujemo. Državni sektor pri vlaganju v raziskave in razvoj še vedno zaostaja za povprečjem EU. Optimizem, da se bodo državne investicije povečale, dajejo finančna sredstva EU, ki so na voljo Sloveniji. Spodbudno je tudi dejstvo, da se pri investicijah v raziskave in razvoj krepijo vlaganja podjetij. UMAR to povezuje z uvajanjem davčnih olajšav za raziskave in razvoj v preteklosti. To daje jasen signal za usmeritev prihodnje politike na tem področju.

UMAR v Poročilu o razvoju 2021 opozarja na zmanjšanje vlaganj v IKT v obdobju zadnjega desetletja ter na naš zaostanek za drugimi državami. Če bi se želeli približati Češki, Litvi ali Estoniji, bi morala Slovenija naložbe povečati za skoraj 60 %. Indeks digitalnega gospodarstva in družbe 2021 v zadnjem obdobju kaže napredovanje Slovenije na področju digitalizacije. Slovenija se v letu 2021 uvršča na 13. mesto med državami EU. Lahko smo optimistični, a pred nami je še veliko izzivov.

V Novi Sloveniji se zavedamo pomena vlaganj v raziskave in razvoj. Javna sredstva moramo ustrezno kombinirati z zasebnimi vlaganji. Mlada zagonska podjetja in obstoječa inovativna podjetja so ključ za razvojni preboj Slovenije.

- **Davčne olajšave za investicije v raziskave in razvoj.** Slovenija je v svojo davčno ureditev v preteklosti že vnesla več različnih olajšav za investicije v raziskave in razvoj. Nazadnje je bila leta 2021 sprejeta olajšava za vlaganja v zeleni in digitalni prehod za podjetja. To olajšavo je nujno uveljaviti tudi pri dohodninski obdavčitvi samostojnih podjetnikov. Zavzemamo se za nadaljevanje politike olajšav za investicije, posebej za investicije v razvoj.
- **Povečanje vlaganja državnega sektorja v raziskave in razvoj** - naš cilj je doseči 1 % BDP do leta 2025, s čimer bi se pridružili skupini najbolj inovativnih evropskih držav. Nujna je okrepitev sodelovanja med gospodarstvom in raziskovalnimi jedri. Bazični raziskave so pomembne, posebno pozornost pa je treba nameniti projektom, ki uspejo doseči financiranje tudi s strani zasebnega kapitala, gospodarstva ali mednarodnih institucij.
- **Vključevanje slovenskih raziskovalcev iz tujine v slovenske raziskovalne skupine.** Akademski in raziskovalni nazivi, pridobljeni v EU in drugih razvitih državah, naj avtomatično veljajo tudi v Sloveniji. Poenostaviti je potrebno vrednotenje raziskovalnih in publicističnih dosežkov raziskovalcev, ki delujejo v tujini. S tem spodbujamo prenos znanja ter vključevanje slovenskih raziskovalcev v mednarodne raziskovalne mreže in skupine.
- **Nacionalni sklad za razvoj talentov.** Razvije se sistem finančnih spodbud za osnovne in srednje šole, ki sistematično odkriva nadarjene učence in dijake in jim ponuja dodatne aktivnosti in programe. Tako se oblikuje nacionalna baza talentov in ustanovi nacionalni sklad za razvoj talentov, v katerega ob državi vlagajo tudi podjetja in različne ustanove.
- **Pokritost države s širokopasovno infrastrukturo.** Širokopasovno omrežje moramo z odpravljanjem t. i. belih lis pripeljati v vsako slovensko vas. Študije OECD ugotavljajo neposredno povezavo med rastjo širokopasovnih povezav in rastjo BDP. Nadaljevali bomo projekt GOŠO za gradnjo odprtih širokopasovnih omrežij naslednje generacije.
- **Spodbujanje investicij v zagonska podjetja.** Sistemske spodbude za institucionalne vlagatelje (zavarovalniški in pokojninski skladi ter različne investicijske družbe), tako da lahko večji odstotek sredstev v svojih portfeljih namenijo za naložbe v zagonska podjetja. Gre za ukrep, s katerim bi se zgledovali po nekaterih drugih evropskih državah in ZDA.
- **Predstavništvo slovenskega gospodarstva v**

Silicijevi dolini. Odprtje slovenskega predstavništva v San Franciscu, katerega namen bo promocija Slovenije kot zanimive destinacije za investicije. Cilj predstavništva bo tudi odpiranje vrat inovativnim slovenskim podjetjem v Silicijevo dolino in v druga podobna središča v ZDA. Pri tem nam je lahko zgled Danska, ki je tako predstavništvo že odprla.

TOP 3 NSi za Slovenijo priložnosti, prodornih idej in gospodarskega uspeha

1. Do višjih plač z nižjimi davki - za krepitev srednjega sloja prebivalstva

- Povišanje splošne dohodninske olajšave na 7.500 EUR – za razbremenitev srednjega sloja.
- Znižanje 50 % dohodninske stopnje za razbremenitev obdavčitve najbolj kvalificiranih zaposlenih.
- Socialni copatek za povišanje neto plač najbolj ranljivim.
- Uvedba možnosti družinske dohodnine.

2. Ustvarimo vrhunsko podjetniško in poslovno okolje

- Razvojna kapica na višini 4.600 EUR za zadržanje in privabljanje najbolj kvalificiranih kadrov v Slovenijo.
- Petletna dohodninska olajšava za visokokvalificirane strokovnjake, ki se v Slovenijo priselijo iz tujine (tudi za Slovence, ki se vrnejo v domovino).
- Davčne počitnice za mlada podjetja – oprostitev davka od dohodka pravnih oseb za prva tri leta.
- Elektronsko državljanstvo za tuja podjetja.

3. Za razvojni preboj Slovenije

- Davčne olajšave podjetjem za vlaganje v raziskave in razvoj.
- Vlaganje države v raziskave in razvoj na 1 % BDP do leta 2025.
- Ustanovitev nacionalnega sklada za razvoj talentov
- Predstavništvo slovenskega gospodarstva v Silicijevi dolini.

2. Odgovoren zeleni prehod

Številna neokrnjena naravna območja, kristalno čiste vode in osupljivi čudeži narave – to je naša Slovenija.

Varovanje podnebja je zgodovinska naloga za sedanjost in prihodnost. Podnebne spremembe povzročajo ekološke, socialne in gospodarske posledice. Vsi smo odgovorni za dolgoročne učinke svojih dejanj in stališč, ki vplivajo na naše okolje in prihodnje rodove. V Novi Sloveniji spodbujamo okolju prijazno proizvodnjo in zeleni razvoj z uporabo sodobnih tehnologij. Posebno pozornost bomo namenili skrbi za zagotavljanje čiste pitne vode za vse prebivalce Slovenije. Da bi izboljšali kakovost okolja, je treba nujno urediti področje vseh kategorij odpadkov. Zavzemali se bomo za zmanjševanje odpadkov na izvoru, za njihovo vnovično uporabo, termično izrabo in neškodljivo odlaganje. Naš cilj je učinkovito in delujoče krožno gospodarstvo.

Pri zmanjševanju toplogrednih plinov se osredotočamo na tri stvari: varčevanje z energijo in njena učinkovita uporaba, obnovljivi viri energije ter uporaba trajnostne mešanice energij. Verjame, da bomo z inovacijami in tehnološkimi izboljšavami pomembno prispevali k zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov.

Zeleni prehod mora biti odgovoren. Zagotoviti moramo stabilno preskrbo z električno energijo po dostopnih cenah. Priložnost vidimo v jedrski energiji in večanju deleža obnovljivih virov energije (v nadaljevanju: OVE) v energetske bilanci. Elektrifikacija prometa in alternativna pogonska goriva so prihodnost, zagotovili bomo ustrezno infrastrukturo, še posebej mrežo e-polnilnic. Stavimo na nove tehnologije (vodik, fuzija). Z novimi načini financiranja moramo ljudem omogočiti izvedbo investicij v OVE.

Prihodnost bo zelena. Potrebujemo spremembo razmišljanja, da bomo znali prepoznati priložnosti, ki jih zeleni prehod prinaša. Nova Slovenija je zavezana varovanju okolja, vzdržnemu gospodarskemu razvoju in zelenemu prehodu.

5 ključnih projektov Nove Slovenije za trajnostno gospodarstvo, varovanje okolja in zeleni prehod

1. Za odgovoren zeleni prehod

Zeleni prehod se mora izvesti odločno, a hkrati premišljeno. Podpiramo postopno opuščanje rabe premoga in zmanjševanje uvozne odvisnosti od fosilnih goriv ob sočasni zagotovitvi razpršenih virov proizvodnje električne energije. **Vsako proizvodno enoto električne energije, ki jo poganjajo fosilna goriva, je pred ukinitvijo potrebno nadomestiti z novimi obnovljivimi viri električne energije.**

Nepremišljeno zapiranje energetskega obrata brez ustrezne izravnave z novo zeleno proizvodnjo električne energije pomeni veliko tveganje pri preskrbi z električno energijo. Pomanjkanje električne energije pomeni:

- energetske odvisnosti od tujih držav,
- drago in pogojevano električno energijo,
- predstavlja tveganje za energetske revščine državljanov,
- prinaša zmanjšanje konkurenčnosti slovenskega gospodarstva.

V Novi Sloveniji podpiramo odgovoren zeleni prehod, ki ne pomeni izgube naše suverenosti.

2. Slovenija – neto izvoznica električne energije

Električna energija je zlato prihodnosti. Slovenija s proizvodnjo električne energije trenutno pokriva približno 75 % lastnih potreb. **Naš cilj je, da Slovenija postane neto izvoznica električne energije.** Z dobro izkoriščenimi obnovljivimi viri in drugim blokom jedrske elektrarne Krško je cilj dosegljiv. Za razvoj gospodarstva, blaginjo življenja in strateško neodvisnost je ključno, da je Slovenija energetske neodvisna.

Energetske neodvisnosti ni mogoče doseči brez jedrske opcije. Zato v Novi Sloveniji podpiramo izgradnjo drugega bloka jedrske elektrarne Krško (v nadaljevanju: JEK2).

- **Nazivna moč drugega bloka mora znašati vsaj 1000 MWh energije.** Iz JEK2 bi tako pridobili trikrat več električne energije, kot jo pridobivamo iz obstoječe JEK1.

- **Vse upravljaljske pravice JEK2 morajo ostati v lasti RS.** Gre za strateško naložbo Slovenije za energetske neodvisnost in suverenost.
- **Ekonomске pravice JEK2 morajo biti prednostno na voljo slovenskim državljanom.** Vsak Slovenec mora imeti možnost postati investitor in tako oplemeniti svoje prihranke. Predlagamo naslednji model financiranja:
 - 25-50 % investicije financira Republika Slovenija
 - slovenski državljani z možnostjo garantiranega donosa
 - slovenski pokojninski in drugi skladi
 - mednarodni skladi
- **Transparentnost.** Izvedli bomo mednarodni razpis za izvedbo in nadzor gradnje JEK2. Pri izbiri izvajalca je potrebno zagotoviti tudi ustrezne protidobave.
- **Posvetovalni referendum.** Izgradnja JEK2 je pomemben projekt za energetske neodvisnost Slovenije. Pred izgradnjo je potrebna natančna projektna dokumentacija in transparentna finančna konstrukcija. Podpiramo izvedbo posvetovalnega referenduma, na katerem se lahko ljudje o investiciji izrečejo.

3. Obnovljivi viri energije

Pri zmanjševanju toplogrednih plinov se osredotočamo na tri stvari: varčevanje z energijo in njena učinkovita uporaba, uporaba obnovljivih virov energije ter uporaba podnebju neškodljive mešanice energij. Prizadevati si moramo za inovacije in nove tehnološke rešitve. Doseči moramo lažje umeščanje investicij OVE v prostor in podpreti razvoj sistemov za shranjevanje električne energije (hranilniki).

55 % znižanje emisij toplogrednih plinov do leta 2030 in zagotovitev vsaj 40 % OVE v energetske mešanici je mogoče. Študije kažejo, da v Sloveniji s kombinacijo različnih tehnologij OVE lahko zagotovimo 8 TWh električne energije in toplote. Od besed in strateških načrtov pa moramo preiti k dejanjem.

- **Lažje umeščanje objektov v prostor za hitrejši zeleni prehod.** Številni dobri projekti in investicije s področja OVE se ne morejo realizirati zaradi zamudnih upravnih in nerazumnih okoljevarstvenih zahtev. Vloga nevladnih organizacij je pri varovanju okolja pomembna, vendar je potrebni preseči zakonsko ureditev, ki tem organizacijam omogoča zaviranje projektov brez tehničnih argumentov. Sonaravno umeščanje objektov OVE v prostor je

ob ustreznih izravnalnih ukrepih možno tudi na naravovarstvenih območjih (Natura 2000). Potrebno je zasledovati cilje varovanja narave in hkratnega zagotavljanja razvoja.

- **Sončne elektrarne:** vsak mora imeti možnost na enostaven način postaviti samooskrbno sončno elektrarno.
- **Sončne elektrarne na degradiranih območjih.** Vzpostaviti moramo ustrezne prostorske pogoje in ustrezno komunalno infrastrukturo, da bo omogočala postavitve sončnih elektrarn na degradiranih območjih. Kot primerne lokacije vidimo opuščene kope mineralnih surovin (npr. kamnolomi). Sončne elektrarne bi bilo moč postaviti tudi na degradiranih zemljiščih ob pasovih avtocest, železnic in na zaježitvah obstoječih hidroelektrarn (plavajoče sončne elektrarne).
- **Izkoristimo vodni potencial slovenskih rek.** V Novi Sloveniji prepoznavamo izjemno priložnost neizkoriščenega elektro energetskega potenciala rek in vodotokov. V praksi se dogaja, da potenciali rek in vodotokov ostajajo neizkoriščeni, ker je umestitev manjših elektrarn zaradi zapletenih postopkov praktično nemogoča. Predlagali bomo konkretne spremembe zakonodaje, ki bodo predvsem manjšim investitorjem in navadnim državljanom omogočali lažjo postavitve manjših hidroelektrarn. Primeri dobre prakse iz sosednje Avstrije in Švice dokazujejo, da je sonaravna umestitev tovrstnih objektov mogoča.
- **Podpiramo izgradnjo verige elektrarn na spodnji in srednji Savi.**
- **Energija vetra.** Slovenija je glede izrabe vetrne energije na dnu evropskih držav. Skupni energetski potencial iz energije vetra je ocenjen na 303 do 480 MWh. V Novi Sloveniji smo prepričani, da je vetrne elektrarne v prostor možno sonaravno umestiti. Ob ustreznih izravnalnih ukrepih naravovarstvene omejitve ne morejo biti razlog za neizkoriščanje tega dragocenega vira OVE.
- **Geotermalna energija.** V Novi Sloveniji prepoznavamo izjemno velik neizkoriščen potencial geotermije. Razlog so predvsem nerazumne birokratske ovire, zapleteni administrativni postopki in previsoke koncesijske dajatve. Geotermalna energija je ključna za razvoj zdraviliškega turizma in kmetijstva (pridelava zelenjave in sadja v rastlinjakih) in za daljinsko ogrevanje naselij.
- **Vodik kot gorivo prihodnosti.**

4. Zeleni prehod na domačem dvorišču

Gospodinjstvo prihodnosti bo energetske samooskrbno – lastna sončna elektrarna bo zagotavljala dovolj elektrike za potrebe gospodinjstva, ogrevanje, hlajenje in za pogon osebne električne vozila ter ostalih e-prevoznih sredstev. Zato podpiramo policentričen razvoj OVE virov, ki zagotavlja energijo čim bližje lokaciji, kjer se ta porablja. **Vsak mora prispevati k zelenemu prehodu in zanesljivosti preskrbe z električno energijo.**

- **Nove oblike financiranja: prihodki pokrivajo investicijo.** Mnoga gospodinjstva se za investicije v OVE ne odločajo, ker so finančno prezahtevne. Predlagamo uvedbo ugodnih kreditov in jamstvenih shem, ki bodo omogočali, da se investicija pokriva iz prihodkov ali energetskih prihrankov. Predlagamo nadaljevanje politike spodbud za državljane in gospodinjstva za izgradnjo energetskih objektov OVE, nakupe vozil na alternativne pogonske vire, gradnjo energetske varčnih stavb, menjave sistemov ogrevanja ...
- **Okrepitev elektro-distribucijskega omrežja,** ki mora omogočati zeleni prehod in priklope razpršenih virov električne energije. Potrebna je ojačitev, digitalizacija in povečanje kibernetske odpornosti omrežij. Podpiramo razmislek o združitvi elektrodistribucijskih podjetij, da zagotovimo enotne rešitve distribucije električne energije za celotno državo.
- **Sprememba politike državnih energetskih družb.** Cilj družb ne sme biti zgolj ustvarjanje dobička, ampak zagotavljanje stabilne preskrbe z električno energijo po dostopnih cenah. S pravičnim tarifnim sistemom se spodbuja odjemalce k energijski varčnosti in učinkoviti uporabi omrežja.
- **Davčne olajšave za raziskave in razvoj.** Z ustrezno politiko davčnih olajšav je treba podjetja spodbujati k vlaganju v raziskave in inovacije za zeleni prehod.
- **Elektrifikacija in alternativna goriva v prometu.** Projekcije kažejo, da lahko z uvajanjem alternativnih goriv uravnavamo približno tretjino izpustov toplogrednih plinov iz sektorja prometa. Okrepiti je potrebno mreže elektro polnilnic. Naš cilj je, da je uporabnik v vsakem trenutku od najbližje e-polnilnice oddaljen največ 20 minut. Priložnost vidimo v vozilih z gorivnimi celicami s pogonom na vodik. Polnjenje je bistveno hitrejšo, vozilo iz vodika samo proizvaja elektriko, s čimer je omogočen bistveno večji doseg.

5. Varovanje okolja

Okolje moramo varovati in ohranjati za mlajše generacije in prihodnost. Naš ključni izziv so podnebne spremembe. Zavezani smo zmanjševanju izpustov toplogrednih ciljev za 55 % do leta 2030 in dosegu ogljične nevtralnosti do leta 2050. Bistveno moramo pospešiti izvajanje strateških dokumentov. Sredstva podnebnega sklada naj se namenijo izključno razvoju zelenih tehnologij in izgradnji naprav za večjo uporabo OVE. Rešitev vidimo tudi v novih tehnoloških rešitvah, raziskavah in razvoju.

- **Čista pitna voda za vse prebivalce.** Še naprej bomo podpirali infrastrukturne projekte slovenskih občin za prenovu in gradnjo novih vodovodnih sistemov tudi s nepovratnimi evropskimi sredstvi. Zavzemamo se za zmanjšano uporabo fitosanitarnih sredstev in gnojenja na vodovarstvenih območjih (promocija ukrepov podpore kmetov zaradi zmanjšane pridelke).
- **Kavcijski sistem za odpadno embalažo steklenic in pločevink.**
- **Odvajanje in čiščenje komunalnih voda.** Podpora investicijskim projektom slovenskih občin. Rešitev problema blata iz čistilnih naprav (monosežig blata in vračanje fosforja iz pepela).
- **Postavitev objekta za termično obdelavo odpadkov.** Podpiramo postavitev enega ali več objektov za termično predelavo odpadkov za vso Slovenijo z možnostjo daljinskega ogrevanja. Nesprejemljivo in ekonomsko nevzdržno je, da odpadke na sežig vozimo v tujino. Objekt mora biti zgrajen z najnovejšo tehnologijo, delovati mora na neprofitni osnovi, ves čas mora biti omogočen transparenten nadzor javnosti.
- **Odstranitev nelegalnih deponij odpadkov in revitalizacija degradiranih območij.** Bistveno izboljšati nadzor nad deponijami v zasebni lasti.
- **Krožno gospodarstvo:** Predelava odpadkov mora postati del nacionalnega krožnega gospodarstva ob upoštevanju industrijske simbioze. Nujna je sprememba zakonodaje, da bo mogoča snovna predelava (ponovna uporaba predelanih odpadkov v gradbeništvu, industriji). Večjo pozornost bomo namenili novim tehnologijam dvostopenjskega sortiranja odpadkov in uvedbi digitalizacije (kakovost in količina snovnih tokov).

TOP 7 NSi za odgovoren zeleni prehod

1. Odgovoren zeleni prehod, ki ne ogroža naše energetske suverenosti in ohranja dostopne cene električne energije.

2. Slovenija naj postane neto izvoznica električne energije! To je možno s postavitvijo drugega bloka jedrske elektrarne Krško.

3. Vsi moramo postati del zelene prihodnosti. Finančne sheme, ki omogočajo investicije v OVE tako, da prihranki ali prihodki pokrivajo investicijo.

4. Sončne elektrarne na degradirana območja (opuščeni kamnolomi, pasovi ob avtocestah in železnicah).

5. Omogočiti gradnjo malih hidroelektrarn na slovenskih rekah in vodotokih (deburokratizacija postopkov).

6. Čista pitna voda in zdravo okolje za vse prebivalce.

7. Postavitev objekta za termično obdelavo odpadkov.

3. solidarna in pravična družba

Slovensko družbo zaznamujeta dve ključni značilnosti: vse večji delež starejših od 65 let in nizko, kar tretje najnižje tveganje revščine med državami EU. Visoka raven solidarnosti je garant družbene kohezije, ki jo želimo še nadgraditi. **Vsak ogroženi je preveč, zato bomo še naprej skrbeli za najbolj ranljive: tiste z nizkimi pokojninami in plačami, mladostnike in otroke ter druge ranljive skupine.**

Reševali bomo izzive na sodobnem, globalno povezanem trgu dela, kjer bomo ključno pozornost namenjali **zagotavljanju večje varnosti zaposlenih ter odpravljanju anomalij**. Trajnostno in vključujoče delo mora biti v 21. stoletju samoumevno. Izvajali bomo ukrepe, usmerjene v **kakovostne zaposlitve z višjo dodano vrednostjo**.

V središče prizadevanj postavljamo aktivnost posameznika, ki zagotavlja dostojanstvo. **Nihče, ki dela, se ne bi smel bati za svoje preživetje**. Zato bomo delu še naprej dajali veljavo s kombinacijo ukrepov: ustvarjali bomo kakovostna in trajnostna delovna mesta z vlaganjem v zaposlene in ozaveščanjem delodajalcev, krepili nadzor nad spoštovanjem pogodb ter varnostjo in zdravjem pri delu, spodbujali zaposlovanje ranljivih in dostojno plačilo za vse, ki delajo. Po drugi strani bomo tistim, ki to potrebujejo, omogočali dostojno denarno pomoč in transferje.

Mlada generacija je jamstvo prihodnosti, srednja generacija je jamstvo uspešnega razvoja družbe in starejša generacija je jamstvo družbene stabilnosti. **Za vse od teh treh stebrov družbe bomo poskrbeli, zato predlagamo demografsko usklajene finančne podporne ukrepe.**

▶ **6 ključnih projektov Nove Slovenije za vključujočo, pravično in solidarno družbo**

1. Zaščitimo in vključimo ranljive

Slovenija je tretja izmed držav EU z najnižjim tveganjem revščine. To želimo še izboljšati. V času našega mandata smo socialno varstvene prejemke bolje uredili in preprečili, da bi ljudje živeli na robu revščine. Vsak ogroženi je preveč. **Z različnimi programi bomo vse ranljive skupine prebivalstva še bolj vključevali na trg dela ter jim pomagali s socialnimi transferji**. Družba je močna samo toliko, kolikor je močan njen najšibkejši člen.

- **Boj proti revščini, zlasti zaposlenih in upokojencev.** V središče ukrepanja postavljamo posameznikovo aktivnost, ki zagotavlja dostojanstvo. **Zato bomo delu še naprej dajali veljavo s kombinacijo ukrepov:** ustvarjali bomo kakovostna in trajnostna delovna mesta z vlaganjem v zaposlene in ozaveščanjem delodajalcev, krepili nadzor nad spoštovanjem pogodb ter varnostjo in zdravjem pri delu, spodbujali zaposlovanje ranljivih in dostojno plačilo za vse, ki delajo. Po drugi strani bomo tistim, ki to potrebujejo, **omogočali dostojno denarno pomoč in transferje**. Postopke bomo čim bolj skrajšali in poenostavili. Zagotovili bomo, da bodo vsi starejši, ki jim varstveni dodatek pripada, tega tudi čim bolj enostavno prejeli.
- **Preprečevanje revščine in socialne izključenosti otrok.** Vsi otroci imajo pravico do odraščanja v najboljših možnih pogojih. **S ciljnim ukrepi in okrepljeno pomočjo bomo pomagali tistim otrokom, ki so prikrajšani zaradi materialnih ali socialnih stisk v družini.** Okrepili bomo kadre, financiranje in programe za to podporo.
- **Odločen NE nasilju v družini.** Ciljno želimo nasloviti nasilje v družini, zato predlagamo okrepljeno ozaveščanje in financiranje ustreznih programov psiho-socialne pomoči.
- **Nihče ne sme biti lačen.** Razdeljevanje hrane pomoči potrebnim želimo nadgraditi in doseči še več ranljivih državljanov. V 21. stoletju ni sprejemljivo, da je kdor koli v Sloveniji lačen. Programe pomoči želimo narediti še bolj pregledne, dostopne in lahko dosegljive, tudi prek digitalnih kanalov.
- **Boljši pogoji zaposlenih v socialno-varstvenih zavodih.** Zaposleni v socialno-varstvenih zavodih so hrbtenica našega socialnega sistema. Delavcem v najnižjih plačnih razredih smo zvišati plače.

Naš naslednji izziv je prilagoditev normativov in standardov. Omogočiti je potrebno kakovostne delovne pogoje z urniki dela, ki so prilagojeni usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja.

- **Poudarek duševnemu zdravju.** V sodobni družbi se izgublja povezanost in medsebojna solidarnost, zato bomo posebno pozornost namenili reševanju problema osamljenosti. V okviru socialno-varstvenih programov želimo dati še večji poudarek pomoči pri duševnem zdravju. Hkrati bomo krepili ozaveščenost o stigmah in stereotipih s tega področja v socialno-varstvenih zavodih in med delodajalci.
- **Polno vključevanje invalidov.** V Novi Sloveniji bomo v polnosti sledili zavezi iz 4. člena Konvencije o pravicah invalidov, ki spodbuja »polno uresničevanje vseh človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse invalide brez kakršne koli diskriminacije zaradi invalidnosti«. To nam je že uspelo z Zakonom o osebni asistenci, z našimi prizadevanji za polno vključevanje invalidov bomo še nadaljevali.

2. Za vključujoč trg dela

Delo je bilo v slovenski družbi že od nekdaj spoštovano. Z novimi tehnologijami in tehnološkim napredkom prihajajo priložnosti, da **delo naredimo po meri človeka**. Izhodišče iz sedanjega mandata je obetavno. Naše odločitve in ukrepi v času pandemije koronavirusa danes rezultirajo v **precejšnji in stalni gospodarski rasti**. **Tako nizke brezposelnosti oziroma tako visoke zaposlenosti, kot jo imamo danes, nismo imeli od leta 2008.** Ljudem smo zagotovili ustrežnejše **plačilo za opravljeno delo**. **Zvišali smo minimalno plačo.** Omogočamo razvoj kompetenc in veščin, ki vodijo do bolj kakovostnih in bolje plačanih delovnih mest.

- **Skrajšan delovni čas kot strukturni ukrep.** Z ukrepom sledimo potrebam delodajalcev, ki se na spremembe na trgu (npr. sezonsko manjše povpraševanje, strukturna neravnovesja) lahko prilagodijo s skrajšanim delovnim časom namesto z odpuščanjem zaposlenih. Rešitev je pomembna tudi kot možnost za boljše usklajevanje poklicnega in družinskega življenja. Po avstrijskem zgledu predlagamo **skrajšan delovni čas kot sistemski ukrep**. Zaposleni po mesecih prejme 90 %, 85 % ali 80 % neto prejemkov kot pri polni zaposlitvi. V

času ko ne dela, pa mora obvezno koristiti katerega od ponujenih usposabljanj ali izobraževanj s trga dela.

- **Učinkovita varnostna mreža ob izgubi zaposlitve.** Posamezniku, ki izgubi zaposlitev, moramo omogočiti ohranitev življenjskega standarda. Sedanji najvišji znesek nadomestila za brezposlenost (892,50 EUR bruto) bomo podvojili na 1.785 EUR bruto. Hkrati bomo s ciljnim programi usposabljanja zagotavljali čim hitrejšo vključitev iskalcev zaposlitve na trg dela.
- **Učinkovit nadzor nad delom na črno.** Delo na črno je resen prekršek, ki je v nasprotju z načeli solidarnosti in družbene pravičnosti. Ljudem, ki pošteno plačujejo davke, daje napačne signale in jih utrjuje v prepričanju, da se pošteno delo ne splača. Poostri bomo nadzor nad delom na črno in okrepili inšpekcijske službe.
- **Platforma za napovedovanje kompetenc** za boljše povezovanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela. Platforma bo omogočila realne in ažurne napovedi trendov na trgu dela. Povezali bomo pričakovanja iskalcev zaposlitve, nosilce izobraževanja in usposabljanj v vseh življenjskih obdobjih ter zaposlovalcev.
- **Migracijska strategija za zapolnitev vrzeli na trgu dela.** Vrzeli pri zapolnitvi prostih delovnih mest v Sloveniji že nekaj časa stihajsko rešujemo z delovnimi migracijami iz tretjih držav. Pripravili bomo celovit pregled razmer po sektorjih in regijah ter na podlagi projekcije naredili **predlog strategije delovnih migracij**. Tujce bomo zaposlovali samo tam, kjer je res potrebno in kadar domača delovna sila ni na voljo.
- **Za tuje delavce predvidevamo obvezen „uvajalni tečaj“**, kjer se spoznajo z osnovami jezika in kulture. Zavezati se morajo k spoštovanju našega pravnega reda in demokratičnih vrednot, kar jim omogoča tudi dostop do socialnih transferjev.
- **Izmenjava delavcev med podjetji.** Zaradi fluidnosti razmer na industrijskih trgih in posledično tudi na našem trgu dela bomo podjetjem omogočili povezovanje v partnerstva (grozde). Omogočili bomo izmenjavo delavcev, s čimer bodo podjetja lažje naslovila kratkoročne spremembe v povpraševanju in ponudbi. Ukrep bomo sprejeli v socialnem dialogu.

3. Trajnostno in kakovostno delo za vse

- **Delo na daljavo.** V času epidemije je od 10-20 % slovenskih zaposlenih delalo na daljavo. Napovedujemo še dodatne poenostavitve dela na daljavo kot trajni in strukturni ukrep lažjega usklajevanja poklicnega in družinskega življenja.
- **Ureditev platformnega dela.** Zaradi povezanega sveta ter tehnološkega napredka je platformno delo vse bolj razširjeno tudi pri nas. Urediti želimo razmere za tiste, ki tovrstne storitve opravljajo, skladno z rešitvami, ki naj bi jih kmalu predlagala EU. V vsakem primeru bomo **zagotovili pregledne in predvidljive delovne pogoje ter zdravje in varstvo pri delu z ustreznim nivojem socialne varnosti.**
- **Odpravimo prekarnost.** Prekarnost še ni izginila s slovenskega trga dela, zato je treba nadaljevati celovita prizadevanja za njeno preprečevanje. Napovedujemo celovit pristop:
 - **Informiranje delodajalcev** o možnostih subvencij za zaposlovanje ter iskalcev zaposlitve o možnostih zaposlitve in samozaposlitve, kjer je omogočena socialna varnost.
 - **Preverjanje navideznih s.p.-jev.** Spodbujati želimo zaposlovanje ter na drugi strani podjetništvo, zato bomo okrepili nadzor nad izvajanjem storitev in dejanskim stanjem. Delodajalci naj zaposlujejo, kadar gre za opravljanje dela z elementi zaposlitve. Odkrite primere zlorab želimo problematizirati v javnosti, da odpravimo tiho pritrdjevanje. Tistemu, ki si želi delati kot samozaposleni pa moramo omogočiti, da delo opravlja tudi v takšni statusni obliki.
- **Možnost zaslužka do 350 EUR z začasnim ali občasnim delom za določene skupine.** Iskalcem zaposlitve in upokojencem bi omogočili, da si lahko z delom izboljšajo svoj socialni status. Za te kategorije bi zaslužek do višine 350 EUR izvzeli iz dohodnine, obračunali bi se zgolj socialni prispevki.
- Psihosocialna pomoč za iskalce zaposlitev, ki se znajdejo v stiski in lahko obupajo pri iskanju zaposlitve. Okrepili bi tudi programe prekvalifikacij za zaposlene, ki se znajdejo v ogroženi zaposlitvi ali želijo pridobiti dodatna znanja in spretnosti s področja digitalnih veščin.

4. Pravičnost in solidarnost pri izplačilu socialnih transferjev

Socialni sistem moramo narediti še bolj pošten, pregleden in solidaren. Vsakomur, ki pomoč resnično potrebuje, mora država omogočiti učinkovito varnostno mrežo. Pomoč mora biti izplačana hitro, brez nepotrebnih birokratskih ovir in tako, da nenadne življenjske situacije ljudi in njihovih družin ne pahnejo v brezizhodne življenjske situacije. Okrepiti je potrebno nadzor, odločno preprečevati morebitne zlorabe socialnih transferjev in okrepiti nadzor nad dejanskim stanjem na terenu.

- **Preverjanje dejanskega stanja za izplačane socialne transferje tudi na terenu.** V Sloveniji imamo socialno inšpekcijo, vendar so njene naloge predvsem nadzor izvajalcev socialno varstvene dejavnosti. Napovedujemo reorganizacijo in močno kadrovsko okrepitev te službe s širitvijo njenih pristojnosti, da bo lahko **ugotavljala dejansko stanje pri izplačevanju socialnih transferjev in odkrivala nepravilnosti.**
- **Digitalizacija področja socialnih transferjev.** V tem mandatu smo že uvedli informativne izračune za tiste pravice, ki se samodejno podaljšujejo vsako leto. To pomeni veliko manj administrativnega bremena za uporabnike in zaposlene na CSD. To delo želimo nadaljevati ter ljudi proaktivno spodbujati, naj koristijo socialne transferje, ki jim pripadajo. Zato bomo pravice in ukrepe predstavili še bolj pregledno, razumljivo in na enotnem spletnem mestu.
- **Uvedba klavzule o demokratičnem redu.** Socialna država je velika pridobitev povojne Evrope. Želimo jo plemeniti, kar pa je mogoče samo, če se držimo njenih načel ter pomoč zagotovimo takrat, kadar je res potrebna. **Zato želimo, da se vsi prejemniki nepovratnih sredstev s podpisom splošnih pogojev zavežejo k spoštovanju načel ter vrednot naše družbe in sprejmejo naš demokratični red.**

5. Višje in zagotovljene pokojnine

Slovenska družba se stara, obenem se zmanjšuje delež delovno aktivnega prebivalstva. Med letoma 2008 in 2021 se je delež prebivalcev, starih od 15 do 64 let precej zmanjšal - s 70,0 % na 64,3 % (prisotna je tendenca nadaljnjega padanja). Hkrati je delež prebivalcev, starih 65 in več let, porasel od 16,1 na 20,7 % (prisotna je tendenca močnega nadaljnjega višanja).

Starost naj bo dostojanstvena, zato zagotavljamo dostojne pokojnine za sedanje in prihodnje upokojence. **V prihodnje želimo z večjo vlogo posameznika pri pokojnini nagraditi osebno aktivnost, obenem pa zagotoviti pogoje, kjer ne bo nihče pozabljen ali prikrajšan.**

- **Primerna raven pokojnin za vse.** Vsi upokojenci imajo pravico do dostojne pokojnine. To bomo zagotavljali z rednim usklajevanjem pokojnin ter še naprej odpravljali krivično znižane ravni pokojnin zaradi znižanih odmernih odstotkov.
- **Prenova pokojninskega sistema.** Dolžni smo zagotavljati dostojne pokojnine ne le sedanjim upokojencem, ampak tudi bodočim, ki so danes še na trgu dela. Zato moramo omogočiti **obvezen ali vsaj prostovoljen drugi pokojninski steber.** V njem posameznik dodatno varčuje za pokojnino in s tem pregledno in sledljivo investira v svojo starost.
- **Upoštevanje otrok pri pokojnini.** Predlagamo, da se za vse starše, ne glede na spol, otroci upoštevajo pri izračunu pokojninske dobe in določanju višine pokojnine.
- **Dvojni status upokojencev podjetnikov.** Spodbujali bomo upokojence podjetnike, da se vračajo med delovno aktivne. Ob izpolnjenih pogojih za polno starostno pokojnino bo lahko njen prejemnik obenem zavarovan tudi za polni delovni čas, če bo to želel.

6. Za dostojno starost

Naš cilj je, da starejši čim dlje ostanejo polnopraven del naše družbe. Zato bomo spodbujali njihovo aktivnost in jim nudili podporo za življenje v domačem okolju ter drugih skupnostnih oblikah. Krepili bomo dolgotrajno oskrbo na domu, nudili oporo svojcem ter omogočili pomoč starejšim s strani humanitarnih organizacij.

Področje nastanitev za starejše je bilo v zadnjih petnajstih letih zapostavljeno. Potrebujemo krepitev skupnostnih oblik in kvalitetno domsko oskrbo po sodobnih, evropskih standardih. V tem mandatu smo uspeli s številnimi pomembnimi dosežki (dodatne namestitve, sistemska ureditev dolgotrajne oskrbe), ki jih bomo še nadgradili.

- **3.900 dodatnih namestitev za starejše do leta 2026** (glede na izhodiščno leto 2020). V tem mandatu smo namenili 120 milijonov evrov proračunskih in evropskih sredstev za prenovo domov za starejše, dodatna ležišča in bolj varno delovno okolje zaposlenih. V okviru Načrta za okrevanje in odpornost bomo za izgradnjo dodatnih mest v domovih za starejše namenili še sredstva v višini 59 milijonov evrov. Samo s sistemom koncesij bomo znotraj javne mreže zagotovili več kot 2.000 dodatnih namestitev. Kapacitete bomo gradili skladno z demografskimi in negovalnimi potrebami ljudi. Enote bodo sodobne in skladne z evropskimi standardi.
- **Uredili bomo področje dolgotrajne oskrbe.** V

Gradimo vključujočo, pravično in
solidarno družbo.

TOP 6 ključnih zavez Nove Slovenije za vključujočo, pravično in solidarno družbo

1. Zaščitimo in vključimo ranljive

- Nihče, ki dela, se ne sme bati za svoje preživetje. Boj proti revščini, zlasti zaposlenih in upokoјencev.
- S ciljnimi ukrepi in okrepljeno pomočjo za preprečevanje revščine in socialne izključenosti otrok.
- Nihče ne sme biti lačen – nadgradnja projektov razdeljevanja hrane, pregledni in dostopni programi socialnih pomoči.
- Krepitev duševnega zdravja in polno vključevanje invalidov.

2. Za vključujoč trg dela

- Skrajšan delovni čas kot strukturni ukrep po zgledu sosednje Avstrije
- Platforma za napovedovanje kompetenc za boljše povezovanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela.
- Strategija delovnih migracij: tujce bomo zaposlovali samo tam, kjer je res potrebno in domača delovna sila ni na voljo. Obvezni uvajalni tečaj za znanje jezika in poznavanje kulture, zaveza k spoštovanju pravnega reda in demokratičnih vrednot.

3. Trajnostno in kakovostno delo za vse

- Poenostavitve opravljanja dela na daljavo in njegova promocija.
- Možnost zaslužka 350 EUR z občasnim in začasnim delom za upokoјence in iskalce zaposlitve.

4. Pravičnost in solidarnost pri izplačilu socialnih transferjev

- Dostopen, pregleden in hiter sistem socialnih transferjev za tiste, ki pomoč potrebujejo. Uvajanje digitalnih rešitev.
- Stop neupravičenim izplačilom socialnih transferjev – preverjanje dejanskega stanja za izplačane socialne transferje tudi na terenu.

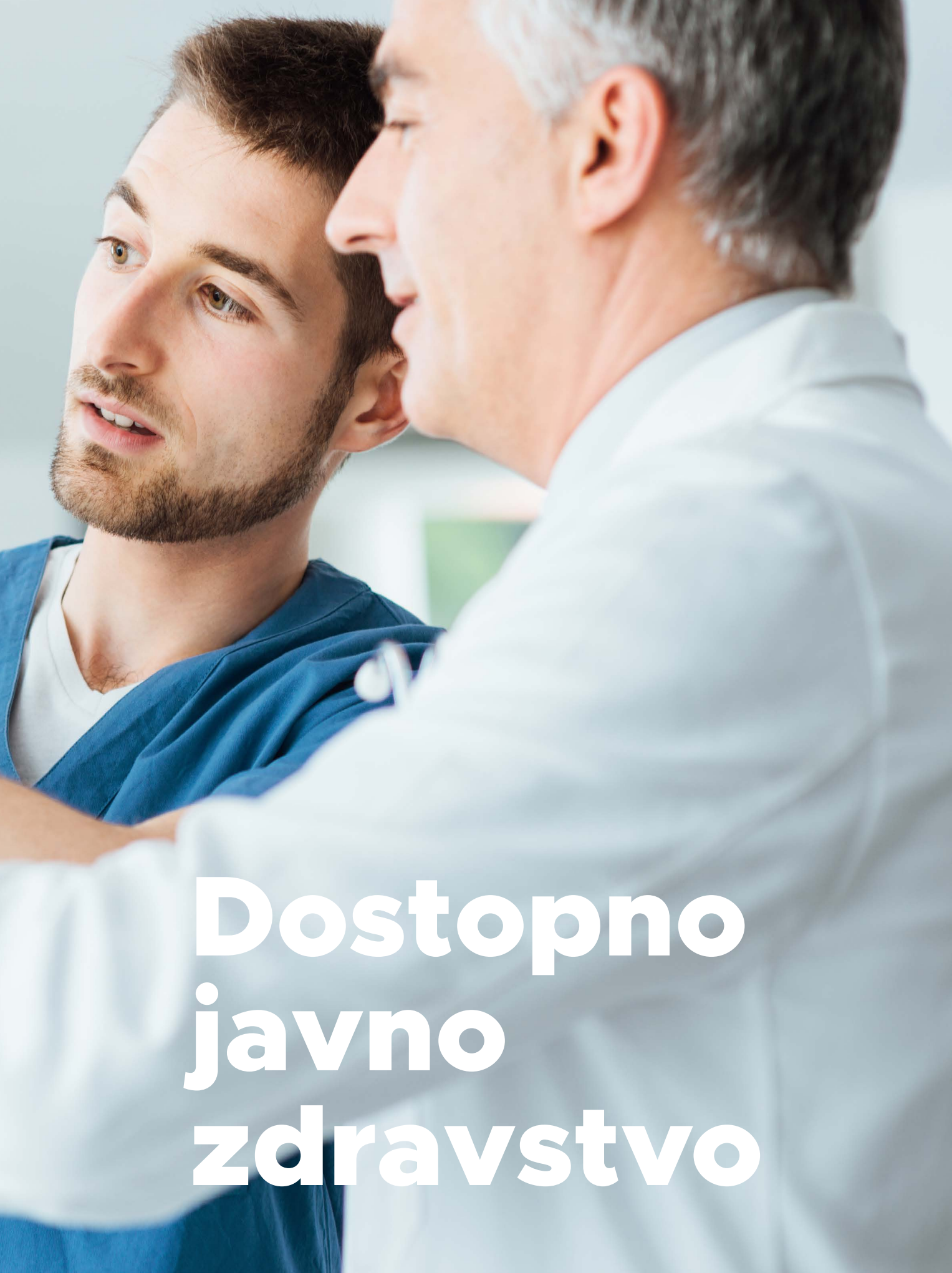
5. Višje in zagotovljene pokojnine

- Prenova pokojninskega sistema za dostojne pokojnine za vse.
- Redno usklajevanje pokojnin in odprava preteklih krivic.
- Dvojni status upokoјenih podjetnikov, da čim dlje ostajajo delovno aktivni.

6. Za dostojno starost

- 3.900 dodatnih namestitev za starejše do leta 2026 (glede na izhodiščno leto 2020).
- Sistemska ureditev in rešitev financiranja dolgotrajne oskrbe.
- Digitalni bon za vseživljenjsko učenje vsem državljanom.

**Dostopno
javno
zdravstvo**

4. Dostopno javno zdravstvo

Zdravje je ena največjih vrednot tako posameznika kot družbe. Zagotavljanje zdravstvenega varstva in učinkovitega delovanja zdravstvenega sistema je ena ključnih nalog države.

Dobro zdravje posameznika je eden od temeljev družbene blaginje. Omogoča ga učinkovit, dostopen in sodoben sistem zdravstvenega varstva. Naš cilj je pravočasna in kakovostna zdravstvena obravnava prebivalstva ter strokovno in motivirano zdravstveno osebje. V času družbenih sprememb je potrebno zdravstveni sistem prilagoditi sodobnim izzivom z uvedbo naprednih digitalnih rešitev.

Nova Slovenija predlaga dostopen in sodoben sistem zdravstvenega varstva, v središče katerega postavljamo pacienta – njegovo hitro in kvalitetno obravnavo.

7 ključnih projektov Nove Slovenije za učinkovito, dostopno in sodobno zdravstvo prihodnosti

1. Dostopnost do zdravstvenih storitev

- V okviru javnega zdravstva je potrebno prebivalcem RS zagotavljati pravočasno dostopnost do storitev. Žal so trenutno čakalne dobe predolge, imamo tudi velik delež prebivalcev, ki čakajo preko še dopustnih čakalnih dob. V Sloveniji imamo v primerjavi z večino EU držav slabšo dostopnost do zdravstvenih storitev. Neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi so v Sloveniji višje, kot je povprečje držav OECD.
- **V javno mrežo bomo vključili vse razpoložljive zdravstvene kapacitete** (tako javne zavode kot zasebnike). V javno mrežo izvajalcev zdravstvenih storitev, ki so financirani iz zdravstvenega zavarovanja, je potrebno vključiti vse izvajalce zdravstvenih storitev, ki imajo dovoljenje za opravljanje storitev. Pri tem je naloga države, da predpiše jasna pravila delovanja in izvaja nadzor.
- **Odprava koncesij v zdravstvu.** Trenutno v Sloveniji storitve iz naslova zdravstvenega zavarovanja

lahko izvajajo javni zavodi in izvajalci zasebniki s koncesijo. Glede na dolge čakalne dobe in neizpolnjene potrebe po zdravstveni oskrbi je jasno, da z obstoječo mrežo in organiziranostjo ne moremo učinkovito izpolnjevati zdravstvenih potreb naših državljanov. Zato napovedujemo novo statusno obliko **»samostojni nosilec zdravstvene dejavnosti«**. Vsak zdravnik z licenco bo lahko postal samostojen nosilec zdravstvene dejavnosti in se odločil, kako bo opravljal svojo prakso: samostojno, v okviru zasebnega ali javnega zdravstvenega zavoda.

- **V središče postavljamo pacienta.** Vsak mora imeti možnost, da po lastni presoji in svobodno izbere, pri katerem izvajalcu bo opravil zdravstveno storitev. Storitve ne plača iz lastnega žepa, ampak se plačilo izvede iz zdravstvenega zavarovanja. S tem vzpostavljamo večjo konkurenco med ponudniki zdravstvenih storitev, zagotavljamo boljše storitve in pacientu zagotavljamo možnost izbire.
- **Skrajševanje nedopustno dolgih čakalnih dob.** Nemudoma je potrebno vzpostaviti sistem kvalitetnega spremljanja čakajočih, prečistiti vse čakalne sezname in po modelu nacionalnega razpisa za izboljšanje dostopnosti do zdravstvenih storitev vanj vključiti vse razpoložljive kapacitete med izvajalci zdravstvenih storitev. Za doseg cilja je nujno potrebno vzpostaviti enotno informacijsko podporo.

2. Strateško povezovanje vseh deležnikov znotraj zdravstvenega sistema

Za učinkovit zdravstveni sistem je potrebno povezovanje vseh deležnikov v zdravstvenem sistemu. Žal trenutno prevečkrat zasledujemo pobude za ureditev zgolj posameznih področij, ki pa so izrazito parcialne narave in niso usklajene s preostalimi področji zdravstva.

Za vzpostavitev strateškega povezovanja deležnikov predlagamo:

- **Ustanovitev strateškega sveta za zdravstvo na ravni Ministrstva za zdravje**, ki bo sestavljen iz različnih deležnikov (MZ, NIJZ, ZZS, različne zbornice, zdravstvene zavarovalnice, izvajalci zdravstvenih storitev ...). Naloga strateškega sveta bo povezovanje deležnikov, delitev strokovnega znanja in oblikovanje strateških ter celovitih rešitev.

- Jasna opredelitev vlog, pristojnosti in nalog posameznih deležnikov znotraj zdravstvenega sistema.
- **Iskanje skupnega dogovora o ključnih rešitvah za zdravstveni sistem.** Vsak od deležnikov ima določena specifična znanja, podatke in predloge za razvoj sistema. Vzpostavili bomo redno sodelovanje in izmenjavo mnenj med njimi, saj slovenski zdravstveni sistem potrebuje učinkovite, premišljene in celovite rešitve.

3. Učinkovitejši sistem organizacije zdravstvenega sistema

Zdravstveni sistema mora odgovarjati na vsakokratne zdravstvene potrebe državljanov, pri tem je ključna njegova učinkovita organizacija. Izdatki za zdravstvo se povečujejo že nekaj zaporednih let, kar pa se ne odraža povsem na dostopnosti do zdravstvenih storitev.

Zato je pomembna učinkovita (re)organizacija zdravstvenega sistema.

- **Vzpostavitev konkurence na področju obveznega zdravstvenega zavarovanja.** Monopol ZZZS zavira napredek izvajalcev zdravstvenih storitev, ki prepočasi sledijo potrebam pacientov. Predlagamo vzpostavitev konkurenčnosti na področju obveznega zdravstvenega zavarovanja (več ponudnikov). Plačniki storitev bodo tako vzpostavili standarde kakovosti, s tem da bodo storitve kupovali le pri izvajalcih, ki bodo te standarde izpolnjevali. Ljudem dajemo pravico izbire, deležni bodo tudi bolj dostopne in kakovostne zdravstvene obravnave.
- **Prečiščenje osnovne košarice pravic, ki se financira iz zdravstvenega zavarovanja.** Predlagamo preoblikovanje trenutne košarice pravic.
 - »Osnovna košarica pravic«: pravice, ki se financirajo iz obveznega zdravstvenega zavarovanja.
 - »Proračunska košarica«: del pravice se prenese na financiranje neposredno iz proračuna.
 - »Dopolnilna košarica«: financiranje iz zdravstvenih zavarovalnic po načelu vzajemnosti.
- Zdravstvene zavarovalnice se za storitve znotraj »dopolnilne košarice« v okviru jasne državne regulative dogovarjajo samostojno – tako za obseg storitev kot tudi za ceno pri posameznih izvajalcih zdravstvenih storitev.

- **Preoblikovanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja – uvedba sistema »več košaric pravic zdravstvenega zavarovanja«.** Predlagamo določitev različnih košaric pravic iz naslova zdravstvenega zavarovanja in jasen dogovor, iz katere košarice se financira določena pravica. Pri tem v obseg zdravstvenih pravic ne posegamo, zagotavljamo pa večjo učinkovitost zdravstvenega sistema. Storitve, določene v posamezni košarici, se v celoti financirajo iz različnih virov (prispevkov ZZZS, zavarovalne premije za dopolnilno zdravstveno zavarovanje ali proračuna). S kombinacijo različnih virov financiranja lahko zagotovimo dolgoročno finančno stabilnost.

- **Učinkovito in gospodarno javno naročanje.** Zakon o javnem naročanju dobro opredeljuje postopke, ključna načela, tudi sistem je ustrezno informacijsko podprt. Vodstvom zdravstvenih zavodov je potrebno dati pooblastila in odgovornost, da pod določenimi pogoji lahko vodijo postopke nabav zdravstvenega materiala tudi z neposrednimi pogajanjem z dobavitelji.

4. K rezultatom usmerjeno delovanje zdravstvenega sistema

V Novi Sloveniji želimo zgraditi moderen in dostopen javni zdravstveni sistem, ki je nenehno spodbujen k napredku. Ob jasni regulaciji države je potrebno vzpostaviti večjo konkurenčnost plačnikov in izvajalcev zdravstvenih storitev. Kakovost storitev je potrebno meriti in nagraditi tiste, ki delajo nadpovprečno dobro in učinkovito. Zdravstvenega sistema ne moremo v celoti prepustiti trgu, zato je ključna vloga države, da postavlja regulatorni okvir. Vzpostaviti pa moramo primerno stopnjo konkurenčnosti, ki vse deležnike spodbuja k razvoju in napredku.

- **Uvedba standardov kakovosti in varnosti zdravstvenih storitev.** Pacienti imajo pravico do kakovostnih storitev. Izvajalci in zdravstveno osebje mora biti motivirano, da dosega visoke standarde kakovosti. Plačniki morajo pred plačilom preveriti kakovost in stroškovno učinkovitost storitve. Zato napovedujemo **ustanovitev Agencije za kakovost in standarde v zdravstvu.**
- **Plačilo zdravstvenih storitev glede na rezultate zdravljenja in dosežene strokovne standarde.** Sedanji sistem ne spodbuja kakovosti, saj so izvajalci plačani za izvedbo storitve, tudi če je bila ta opravljena slabo in v neskladju s strokovnimi standardi.

- **Učinkovito upravljanje zdravstvenih zavodov po načelu gospodarskih družb.** Javne zdravstvene zavode je potrebno preoblikovati v pravne osebe javnega prava, ki bodo poslovali neprofitno, ampak po načelih gospodarskih družb. Država mora ohraniti normativno in nadzorno funkcijo nad opravljanjem javne službe. Jasna opredelitev ciljev in meril bo omogočala spremljanje učinkovitosti, konkurenčnost med izvajalci pa bo prinašala boljše storitve za paciente.
- **Učinkovita organizacija dela javnih zdravstvenih zavodov.** Direktorjem zavodov je potrebno omogočiti kakovostna orodja za upravljanje in jim naložiti odgovornost za rezultate. Direktorji morajo dobiti bolj aktivno vlogo pri vodenju zavodov. Predstavniki v svetih javnih zavodov morajo imeti ustrezne strokovne kvalifikacije in poznati osnove korporativnega upravljanja.

5. Učinkovito kadrovsko vodenje znotraj zdravstvenega sistema

Za dobro delovanje zdravstvenega sistema so ključni usposobljeni in primerno plačani zdravstveni delavci. Nedavna epidemija je kadrovsko stisko v zdravstvu še poglobila.

- **Za kadrovsko okrepitev slovenskega zdravstva:**
 - Postopno povečevanje števila vpisnih mest na medicinske in zdravstvene fakultete.
 - Promocija specializacije »družinska medicina«, ki je temelj zdravstvene oskrbe ljudi, da se čim več zdravnikov odloči zanjo. Boljše vrednotenje poklica zdravnika družinske medicine in uvedba dodatnih nagrad oz. spodbud za zdravnike, ki se odločijo za delo v odročnih krajih (npr. rešitev stanovanjskega problema).
 - Na delo v Slovenijo privabiti zdravnike iz nam bližnjih kulturnih okolij, kjer znanje jezika ni prehuda ovira ter slovenske zdravnike, ki delajo v tujini, z dobrimi pogoji privabiti nazaj v Slovenijo.
 - V tem mandatu smo že zvišali plače medicinskih sester. Naslednji cilj je omogočiti kakovostne delovne pogoje z urniki dela, ki so prilagojeni usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja.
- **Transparentna ureditev dela zdravnikov v javnem in zasebnem sistemu.** Za delovna mesta je potrebno uvesti jasne cilje, standarde in normative.

Zdravniškemu osebju, ki te standarde dosega, se dovoli delo v zasebnem sektorju, če ti niso doseženi, delo v zasebnem sektorju ni možno.

- **Nagrajevanje zaposlenih po rezultatih dela.** Z vzpostavitvijo standardov in normativov dela vzpostavimo primerljivost dela zdravnikov in drugih zaposlenih, s čimer odpravljamo anomalije (npr. neprisotnost zdravnikov na delovnih mestih). Poleg količine opravljenih storitev je potrebno upoštevati tudi njihovo kakovost. Zaposlene, ki presegajo pričakovane rezultate, je potrebno nagraditi.
- **Javna objava rangiranja kakovosti izvajalcev zdravstvenih storitev.** Izvaja ga neodvisna Agencija za kakovost in standarde v zdravstvu. Predlagamo določitev kazalnikov, po katerih bomo merili uspešnost delovanja posameznega izvajalca zdravstvenih storitev. Rezultati bodo javno objavljeni, s tem bomo spodbudili izvajalce (in zaposlene), da si nenehno prizadevajo za napredek.

6. Ureditev dolgotrajne oskrbe in dolgoročne stabilnosti financiranja

- **Sprejem Zakona o dolgotrajni oskrbi**
- **Ureditev financiranja sistema dolgotrajne oskrbe po principih dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (sobivanje javnih in zasebnih sredstev) in po načelu vzajemnosti.** Financiranje storitev dolgotrajne oskrbe v celoti iz javnih sredstev dolgoročno javnofinančno ni vzdržno. Da zagotovimo dolgoročno finančno stabilnost in hkrati preprečimo, da bi morali posamezniki storitve financirati iz svojega žepa, predlagamo, da se financiranje uredi po principih dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Potrebna sredstva za dolgotrajno oskrbo bi zagotavljali iz prispevkov za dolgotrajno oskrbo, zavarovalne premije iz naslova obveznega pogodbenega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo pri zdravstvenih zavarovalnicah in iz proračuna. Prizadevali si bomo, da bomo z različnimi davčnimi razbremenitvami (npr. dvig splošne dohodninske olajšave) zagotovili, da obvezni prispevek za dolgotrajno oskrbo ne bo prinesel dviga davčnih bremen za državljane.
- **Paliativna oskrba.** Umirajočim in na smrt bolnim bomo omogočili, da bodo njihove želje glede oskrbe ob koncu življenja slišane. Ustrezno bomo podprli izvajalce paliativne oskrbe.

7. Digitalizacija zdravstva

Čas, v katerem živimo, nam prinaša številne možnosti uporabe modernih tehnologij – tudi v zdravstvu. Nedavna epidemija je številne zdravstvene storitve preselila na splet. Velik izziv predstavlja tudi hitro in učinkovito umeščanje inovacij v zdravstveni sistem. Potrebujemo odločne korake za digitalizacijo slovenskega zdravstva.

V Novi Sloveniji zagovarjamo postopno, a celovito digitalizacijo zdravstvenega sistema v treh korakih:

- **Natančna analiza stanja:** trenutno že zbiramo ogromno zdravstvenih podatkov, ki pa so pomanjkljivi, slabo povezani in nestandardizirani. Uvesti je potrebno enoten in standardiziran sistem zbiranja zdravstvenih podatkov in ga postopoma razširiti.
- **Prehod na enoten informacijski sistem zdravstva,** ki bo zagotavljal povezljivost vseh sistemov, standardizacijo informacij in avtomatizacijo procesov.
- **Prehod na e-storitve:** večja uporaba telemedicine in e-storitev na daljavo (preventiva, spremljanje, zdravljenje). Uporaba elektronskih zdravstvenih zapisov (**E-osebni zdravstveni karton in E-zdravstveni izvidi**). E-osebni zdravstveni karton in e-izvidi omogočajo takojšen vpogled v zdravstveno stanje posameznika, s čimer zagotavljamo hitrejšo in kakovostno obravnavo.

TOP 6 NSi za dostopno javno zdravstvo

1. Dostopnost do zdravstvenih storitev

- V javno mrežo bomo vključili vse razpoložljive zdravstvene kapacitete – v središče postavljamo pacienta.
- Odprava koncesij v zdravstvu in uvedba nove statusne oblike »samostojni nosilec zdravstvene dejavnosti«.

2. Prenova sistema financiranja zdravstvenega sistema

- Konkurenca tudi na področju obveznega zdravstvenega zavarovanja – monopol ZZZS zavira napredek izvajalcev zdravstvenih storitev.
- Uvedba treh košaric pravic iz zdravstvenega zavarovanja.

3. Učinkovitejše vodenje zdravstvenega sistema

- Agencija za kakovost in standarde v zdravstvu: plačilo zdravstvenih storitev glede na doseženo kakovost in strokovne standarde.
- Preoblikovanje javnih zdravstvenih zavodov, ki naj delujejo neprofitno, a po načelih gospodarskih družb.

4. Usposobljeni in primerno plačani zdravstveni delavci

- Povečanje števila vpisnih mest na medicinske in zdravstvene fakultete. Programi za privabljanje zdravnikov in zdravstvenih delavcev iz tujine (predvsem Z Balkan).
- Nagrajevanje zaposlenih po rezultatih dela: jasna določitev standardov in normativov.

5. Ureditev dolgotrajne oskrbe in dolgoročne stabilnosti financiranja

- **Digitalizacija zdravstva: enoten podporni informacijski sistem**
- Standardiziran sistem zbiranja zdravstvenih podatkov.
- Telemedicina, E-osebni zdravstveni karton in E-zdravstveni izvidi.

Država v službi človeka

5. Delujoča pravna država

Nova Slovenija je trdno zavezana demokraciji in vladavini prava, te pa ni brez močnega, neodvisnega, strokovnega in tudi nazorsko uravnoteženega pravosodja. Stanje v slovenskem pravosodju se le počasi izboljšuje, s čimer ne moremo biti zadovoljni. Povrniti je potrebno zaupanje ljudi v pravosodni sistem, saj se je v preteklosti prepogosto dogajalo, da so se bogati, močni in vplivni uspešno izogibali roki pravice. Pravna država mora veljati enako za vse!

5 ključnih projektov Nove Slovenije za delujočo pravno državo

1. Pravosodni sistem po zgledu Avstrije in Nemčije - enako učinkovit in kakovosten.

Pravosodju je treba postaviti jasen vzor in cilj. **Pravosodna sistema Avstrije in Nemčije moramo postaviti kot referenčni okvir za naš pravosodni sistem.** V Slovenijo moramo prenesti rešitve, ki so se v sosednjih državah izkazale kot dobre in učinkovite.

Postopno in premišljeno je potrebno izboljšati zakonske podlage, ki bodo omogočale kakovostnejše in učinkovitejše delo sodišč. V ta namen bomo uvedli predhodne in naknadne ocene učinkov predpisov, temelječe na statistikah in informatizaciji vseh procesov ter predvsem dosledno vztrajali pri primerljivosti naših rešitev z referenčnimi državami (Avstrija, Nemčija). Posebno pozornost bomo posvetili sodni praksi in kompetenci sodnikov za odločanje v nekaterih vrstah sporov. Ključni cilj je, da se **sodnike in sodišča razbremenimo nepotrebnih administrativnih opravil** in sodiščem odvzame določene naloge sodne uprave, ki jih lahko opravlja ministrstvo za pravosodje ali sodni svet.

2. Digitalizacija pravosodja in uvedba enotne vstopne točke E-pravosodje.

Slovensko pravosodje je sorazmerno dobro informacijsko podprto, a je večina rešitev usmerjena v evidentiranje zadev in podporo notranjim procesom, izrazito pa primanjkuje rešitev, ki bi bile namenjene

državljanom in podjetjem oz. uporabnikom storitev pravosodja.

Pri digitalizaciji pravosodja bomo dali poudarek ukrepom za doseganje strateških ciljev, kot so enotna sodna praksa, transparentnost, zaupanje, nepristranost, učinkovitost in predvidljivost.

- **Poslovanje s sodišči mora potekati v celoti elektronsko:** elektronski sprejem vlog, vročanje, vlaganje pritožb in druga procesna opravila. Vsa komunikacija med sodišči in z drugimi državnimi organi mora potekati elektronsko. Preko spleta morajo biti dostopne vse ključne informacije (pričakovano trajanje postopka, časovni pregled obravnav, sodna praksa).
- **Vzpostavitev enotne vstopne točke E-pravosodje,** kjer bo na enem mestu moč izvesti vse postopke in pridobiti vse ključne informacije.
- **Vse sodbe morajo biti javno dostopne** (anonimizirane z možnimi izjemami, če bi javna objava lahko povzročila hujše posledice).
- Potrebujemo tudi **naključno dodeljevanje zadev** z informacijsko podprtim algoritmom, ki zagotavlja transparentnost in upoštevanje vnaprej določenih pravil.
- Zavzemamo se za **javnost sodnih obravnav**, ki jih bo možno prosto spremljati po spletu, razen v primerih, ko je obravnava tudi sicer zaprta za javnost.

3. Odprava dolgotrajnih sodnih postopkov; postopki brez vračanja na prvo stopnjo v ponovno sojenje

Doseči je treba hitrejše delovanje specializiranih oddelkov za gospodarsko (in bančno) kriminaliteto pri okrožnih sodiščih. **Sodnike je treba dodatno izobraziti** za specifična področja ali pa imenovati nove, ki taka znanja imajo. **Sume najhujših kaznivih dejanj s področja gospodarskega kriminala, velike zlorabe javnih sredstev in korupcije morajo organi pregona in sodišča učinkovito obravnavati,** posebej, kadar so obdolženci izpostavljeni javne osebnosti. Državljanom moramo dati jasen signal, da odmevni primeri v Sloveniji ne zastarajo, ampak dobijo sodni epilog.

Še bolj bomo stimulirali izvensodne poravnave in mediacijo ter čimprejšnje zaključitve postopkov. Dodatno bomo **poenostavili in preprečili zlorabe v izvršilnih postopkih ter postopkih elektronskih izvršb**. Za izvedbo postopka izvršbe mora zadostovati verodostojna listina, morebitni ugovor na izvršbo pa je moč vložiti ob plačilu ustrezne varščine.

Postopki naj se tudi v primeru pritožbe zaključijo po enotni poti skozi sodišča, brez vračanja na prvo stopnjo v ponovno sojenje, k čemur je sodnike treba učinkoviteje zavezati.

- Nadomestitev preiskovalnega sodnika s **sodnikom garantom** (preiskavo vodi tožilec, sodnik garant pa zgolj odloča o posegih v človekove pravice). Uvedba tožilske preiskave, ki bo omogočala, da se izvajanje dokazov v sodni preiskavi in na glavni obravnavi ne bo podvajalo.
- Resno se bomo posvetili **problematiki prevelikega števila zavrženih ovadb** in vsakršnemu sumljivemu postopanju v posameznih zadevah (zavlačevanje, nekateri nenavadno hitri postopki ipd.).
- Bistveno hitrejšo obravnavo potrebujemo v vseh primerih, ko gre za **obtožbe spolnega nasilja nad otroki**.
- Uvedba **»elektronske zapestnice«** kot nadomestila drugih ukrepov, ki bo omogočala manjšo možnost pobega ali ponovitve kaznivega dejanja.
- Potrebujemo sodoben zakon za **obravnavanje mladoletnih storilcev** kaznivih dejanj.
- Spremenili bomo zakonodajo, da bo **poveličevanje simbolov vseh totalitarnih sistemov** vedno vsaj prekršek, v težjih oblikah pa tudi kaznivo dejanje.
- Zavzemamo se za **zaostritev kaznovalne politike do nezakonitih migracij**. Nezakonit prehod meje naj postane kaznivo dejanje.
- Izboljšati bo treba **učinkovitost pri odkrivanju in odvzemu premoženja nezakonitega izvora**: povečanje hitrosti in učinkovitosti izvajanja zakona, razmislek o dokaznih standardih, izboljšanje mednarodnega sodelovanja, večja možnost odprodaje zaseženega premoženja, predvsem tistega, ki izgublja vrednost (avtomobili, jahte ...).
- Povečali bomo število notarskih mest in notarjem dali nekatere nove pristojnosti, predvsem v dednih postopkih.

- Postopke, ki jih lahko vodijo drugi organi, je potrebno umakniti iz pristojnosti sodišč (npr. prekrškovni postopki).

4. Razbremenitev Ustavnega sodišča, ki naj opravlja predvsem svoje temeljno poslanstvo t. j. ocenjevanje skladnosti zakonov z Ustavo RS.

Ustavno sodišče mora postati nazorsko uravnotežen organ, ki je s svojo strokovno odličnostjo in ugledom varuh ustavnosti in zakonitosti. To ne more biti uradniški organ, ki se ves čas bori s prevelikim pripadom zadev in vse bolj postaja instanca rednega sodstva.

Ustavno sodišče je kratkoročno treba ustrezno strokovno in kadrovsko okrepiti. Zavzemamo se za večjo reformo ustavnega sodišča, ki bi zajemala tudi spremembo ustave. Potreben je resen razmislek o zoženju dostopa do ustavne pritožbe, ustavno sodišče se mora ukvarjati le z resnimi kršitvami človekovih pravic. **Težo varstva človekovih pravic naj v večji meri prevzame redno sodstvo predvsem Vrhovno sodišče RS**, ki lahko prek instituta **»dopuščene revizije«** večjo pozornost posveti pravnim vprašanjem, ki se nanašajo tudi na varstvo človekovih pravic.

5. Boljše upravljanje pravosodja

Sodniki in tožilci si morajo upati prevzemati odgovornost, soditi in preganjati kriminal. Država mora zagotavljati pravno varnost, pravosodni organi pa zakonito in pravično odločanje.

- Reforma sestave sodnega sveta. Sodnike naj na predlog sodnega sveta imenuje **predsednik republike** in ne več Državni zbor RS.
- Sodišča morajo delovati v uglednih prostorih v lasti države. Dokončanje izgradnje sodne infrastrukture je ena temeljnih prioritet, posebej nove sodne palače in zaporov v Ljubljani.
- Kariera v sodstvu bi morala biti privlačna za najboljše pravnike, zato bomo predlagali uvedbo stimulativnega nagrajevanja.
- Postopno bomo uvedli **t. i. kabinetni model sojenja**. Sodniki se morajo ukvarjati s sojenjem, gradivo in osnutke dokumentov pa lahko pripravi strokovno raziskovalno osebje.

- Iz sodnega sistema je treba umakniti službe, ki tja ne sodijo npr. služba za razvoj sodne uprave, informatika ...
- Poskrbeli bomo za bolj uravnoteženo starostno in spolno sestavo sodnikov in tožilcev.
- Preseči je potrebno izrazito asimetrični odnos, ki strankam v postopkih nalaga ogromno obveznosti in sankcij, medtem ko za pravosodne in državne organe teh praktično ni.

TOP 5 NSi za delujočo pravno državo

- 1. Pravosodni sistem po zgledu Avstrije in Nemčije - enako učinkovit in kakovosten.**
- 2. Digitalizacija pravosodja in uvedba enotne vstopne točke E-pravosodje.**
- 3. Postopki brez vračanja na prvo stopnjo v ponovno sojenje.**
- 4. Razbremenitev Ustavnega sodišča, ki naj opravlja predvsem svoje temeljno poslanstvo t. j. ocenjevanje skladnosti zakonov z Ustavo RS.**
- 5. Prednostna obravnava najhujših kaznivih dejanj (korupcija, gospodarska in bančna kriminaliteta) in učinkovit sistem odvzema premoženja nezakonitega izvora.**

6. Več varnosti - povsod in ves čas

Slovenija je varna država. Obkrožajo nas partnerske in zavezniške države Evropske unije in zveze NATO. Živimo v dinamičnem okolju, ki se ves čas spreminja, zato naša varnost ni samoumevna.

Sodobne grožnje ne poznajo nacionalnih meja. Če smo še pred nekaj desetletji varnost države povezovali le z vojnami in konflikti, notranjo varnost pa s terorizmom in drugimi asimetričnimi grožnjami, se je to bistveno spremenilo. **Vojne in nestabilnosti v naši strateški sosesčini in mednarodnem okolju so postale hibridne in vplivajo na varnost pri nas** - terorizem, kibernetični napadi, množične nezakonite migracije. Verjamemo, da je izvirne nestabilnosti in groženj najbolje reševati pri njihovem izvoru. Zato bo Slovenija še naprej zagotavljala in ohranjala mir v svetu s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah pod okriljem OZN, zveze NATO in EU. Stabilnost Zahodnega Balkana, Sredozemlja, Bližnjega vzhoda in Severne Afrike ostaja v našem strateškem interesu.

Pandemija predstavlja resen preizkus solidarnosti, hkrati predstavlja tudi določeno varnostno tveganje – tako v Sloveniji kot na ravni EU. Ukrepi za obvladovanje epidemije so povzročili tudi nasilne odzive, ki so vplivali na našo notranjo varnost. Vzpostaviti je potrebno varnostni sistem, ki bo dovolj številčen, usposobljen in primerno opremljen za različne vrste kriz in konfliktov. **V Novi Sloveniji se zavedamo, da bomo morali za lastno varnost storiti več.** Slovenska vojska, policija in obveščevalne službe skrbijo za našo varnost, zato si zaslužijo naše spoštovanje in dobre pogoje za svoje delo.

Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Sloveniji deluje dobro. Še naprej bomo zagotavljali primerna finančna sredstva in dobre pogoje za razvoj vseh služb sistema zaščite in reševanja. Podpirali bomo tudi uravnotežen in geografsko enakomeren razvoj različnih prostovoljnih organizacij s tega področja.

**4 ključni projekti
Nove Slovenije za
več varnosti**

1. Moderna, opremljena in usposobljena Slovenska vojska

Slovenski vojaki bodo ustrezno usposobljeni in sodobno opremljeni – za zagotavljanje varnosti doma in ohranjanje miru v svetu. Do leta 2024 bomo **dvignili obseg obrambnih izdatkov na 1,5 % BDP**, znotraj tega bomo **20 % namenili za obrambne investicije**. Varnost zagotavlja stabilnost in delovanje vseh ostalih podsistemov družbe, zato moramo zagotoviti sredstva za razvoj in modernizacijo sistema nacionalne varnosti.

- **Izgradnja srednje bataljonske bojne skupine do leta 2026.**
- **Nadaljevanje modernizacije slovenske vojske.** Varnost vojakov je za nas najpomembnejša vrednota, zato jim bomo zagotovili najsodobnejšo bojno opremo. Kupili bomo helikopterje za podporo delovanju specialnih sil, dvonamensko transportno letalo, oklepna vozila in nadaljevali s projektom prenove vojašnic.
- **Popolna transparentnost vojaških nabav.** Pri tem bomo zasledovali načela najvišje kakovosti, ekonomičnosti in povezanosti z oborožitvenimi sistemi partnerskih držav.
- Poskrbeli bomo za svojo varnost in ostali verodostojen član zveze NATO ter EU, saj se zavedamo pomena kolektivne obrambe.
- **Krepitev kibernetične varnosti in odpornosti Slovenije z nakupom sodobne opreme in tehnike.** V vseh vladnih resorjih in službah bomo imenovali koordinatorje za kibernetično varnost in hibridne grožnje za horizontalno usklajevanje področij, povezanih s kibernetično varnostjo.

2. Zadovoljen vojak je najboljši promotor Slovenske vojske

Z ureditvijo statusa vojakov ter napovedanimi investicijami so se začeli **izboljševati kadrovski trendi v Slovenski vojski**. Slovenska vojska je pridobila na ugledu in prepoznavnosti, kar je spodbudilo zanimanje mladih za udeležbo na prostovoljnem služenju vojaškega roka in v vojaških taborih. Naš cilj je nadaljevati pozitivne trende in **Slovensko vojsko približati ljudem z večjo vpetostjo v lokalno okolje**.

- **Enoten koncept vstopa v SV se je izkazal kot pomemben uspeh.** Poskrbeli bomo za to, da vrata SV še naprej ostanejo široko odprta vsem mladim, ki jih zanima sodelovanje s SV. Koncept bomo ves čas nadgrajevali, da ga čim bolj približamo mladim.
- **Večja vpetost SV v lokalno okolje z graditvijo teritorialne komponente in sodelovanjem z lokalnim okoljem.** Izvedba dnevov odprtih vrat vojašnic za vse državljanke in državljane s predstavitvami delovanja in oborožitve SV. Pojavnost v lokalnem okolju bomo krepili s sodelovanjem z lokalnim prebivalstvom v primeru naravnih in drugih nesreč.
- Za slovenskega vojaka je dobro le najboljše: **oskrba vojašnic s pridelki lokalnih proizvajalcev in lokalnih dobaviteljev prehrane.**
- **Nadgradili bomo koncept strateške rezerve.** SV je naša vojska, usposabljam se za mir. Dvig splošne obrambne pripravljenosti z usposobitvijo večjega števila državljanek in državljanov RS z vojaškimi tabori, prostovoljnim služenjem vojaškega roka in s pogodbeno rezervo SV.
- Organizacijo Policije je potrebno decentralizirati. Policijske uprave bi morale dobiti večjo samostojnost in več manevrskega prostora, da bi se same odzvale na varnostne dogodke in razmere na svojem območju.
- **V lokalno okolje je potrebno vrniti vodje policijskih okolišev.** Takšen sistem dela je bil že dobro vpeljan in urejen, vendar so ga s preteklimi reorganizacijami in racionalizacijami uničili.
- **Posodobitev policijske infrastrukture** – pospešeno nadaljevanje prenov policijskih postaj in tistih enot, ki delujejo v izjemno slabih prostorskih pogojih.
- Vzpostaviti je potrebno ustrezno koordinacijo protiterorističnega delovanja na nacionalnem nivoju. **Nujna je reorganizacija obveščevalno-varnostnega sistema,** ki bo temeljila na prilagoditvi sistema sodobnim grožnjam in odpravi sivih con delovanja.

3. Močna policija za večjo notranjo varnost

Notranja varnost v Sloveniji je dobra, uvrščamo se med najbolj varne države sveta. Policija svoje naloge opravlja dobro, strokovno in profesionalno. Pri svojem delu pa se srečuje z vedno bolj **sofisticiranimi oblikami organiziranega in gospodarskega kriminala, terorizma in kriminala v kibernetnem prostoru.** Zato je izjemno pomembna ustrezna oprema, vrhunsko usposobljeni kadri in (proti) obveščevalna dejavnost. Prizadevali si bomo za dvig ugleda policije in ustrezen status policistov. **Z organizacijskimi ukrepi želimo debirokratizirati sistem in policistom omogočiti lažje delo.**

- **Zagotoviti sistemske možnosti za ustrezno nagrajevanje visoko strokovnega kadra,** ki postaja nujno potreben za ohranjanje varnosti in odziv na sodobne grožnje **npr. strokovnjaki za gospodarski in kibernetni kriminal.**
- **Okrepiti številčnost uniformiranega dela policije,** ki je iz vidika zagotavljanja občutka varnosti ključna.
- **Ponovna uvedba t. i. »peš patruljiranja«** predvsem v mestnih središčih (občasni obhodi policijskih patrulj z avtomobili niso dovolj). Policiji je treba povrniti njeno klasično preprečevalno vlogo.

4. Za varnost ljudi in premoženja

V Sloveniji sistem zaščite in reševanja deluje dobro, naš cilj je njegova dodatna nadgraditev in izboljšanje.

Varnost ni samoumevna. Civilna zaščita, gasilci in druge službe so s svojimi aktivnostmi uspešno pomagali tudi pri soočanju z epidemijo. Pri prilagajanju na nove izzive je posebej pomembna učinkovita koordinacija med različnimi službami, zato bo s povezovanjem vseh služb v nacionalni Center civilne zaščite sodelovanje različnih služb lahko še uspešnejše.

- **Izgradnja nacionalnega Centra civilne zaščite, v katerem bi združili vse službe, ki delujejo v sistemu zaščite in reševanja.** Dodatno bi zgradili še tri podcentre (za žled, poplave in požare v naravi). Za izvedbo so zagotovljena tudi evropska sredstva. S projektom bomo okrepili sodelovanje med različnimi službami v primeru naravnih nesreč, tako da bo njihov odziv še učinkovitejši.
- **Donacijski mehanizem za države Zahodnega Balkana.** Vzpostavili bomo sistem donacij obnovljenih specialnih gasilskih vozil in opreme v države Zahodnega Balkana. Uvedba posebnih programov izobraževanja za prenos znanja in dobrih praks med reševalnimi službami v regiji. S tem vzpostavljamo učinkovit način odzivanja na naravne in druge nesreče ter krepimo vodilno vlogo Slovenije v tem prostoru.

- **Nakup vozil in opreme za pomoč v poplavih v vrednosti 28 milijonov evrov.** Vozila bodo razdeljena prostovoljnim gasilskim društvom po slovenskih občinah na podlagi ocen ogroženosti, potreb in operativnih zmožnosti enot. Izvedeno bo strokovno usposabljanje in šolanje kadra. Za projekt so zagotovljena evropska sredstva.
- **Izboljšanje statusa prostovoljnih gasilcev in vseh drugih prostovoljnih pripadnikov služb zaščite in reševanja.** Načrtujemo naslednje sistemske ukrepe:
 - Davčne olajšave za podjetja, ki zaposlujejo operativne gasilce.
 - Znižana stopnja DDV za nakup zaščitne in reševalne opreme.
 - Nadaljnja podpora razvoju vseh služb, ki delujejo v okviru zaščite in reševanja.
 - Uvedba sistema kariernega napredovanja za profesionalne gasilce.

TOP 3 NSi za več varnosti – povsod in ves čas

1. Moderna, opremljena in usposobljena Slovenska vojska

- Izgradnja srednje bataljonske bojne skupine do leta 2026.
- Nakup najmodnejše bojne opreme za Slovensko vojsko z zagotavljanjem popolne transparentnosti vojaških nabav.
- Zadovoljen vojak je najboljši promotor Slovenske vojske.
- Izgradnja teritorialne komponente SV in večja vpetost v lokalno okolje.

2. Močna policija za večjo notranjo varnost

- Okrepiti številčnost uniformiranega dela policije, uvedba »peš patroljiranja« in ponovna vzpostavitev vodij policijskih okolišev.
- Zagotovitev sistemskih možnosti za nagrajevanje visoko kvalificiranih strokovnjakov s področja gospodarskega in kibernetnega kriminala.

3. Za varnost ljudi in premoženja

- Izgradnja nacionalnega centra civilne zaščite in treh regijskih podcentrov (žled, poplave, požari v naravi).
- Izboljšanje statusa prostovoljnih gasilcev ter drugih prostovoljnih pripadnikov služb zaščite in reševanja (davčne olajšave za delodajalce, znižana stopnja DDV za nakup zaščitne in reševalne opreme).

7. Močna Slovenija v združeni Evropi

Delamo za Slovenijo, ki v **zavezništvu zahodnih demokracij** z evropskimi in čezatlantskimi partnerji oblikuje odgovore na globalne izzive. Naš cilj je jasen, **želimo si miru in varnosti**, ki sta predpogoja za **svobodo in blaginjo** za vse Slovenke in Slovence. Pandemija koronavirusa nam je znova pokazala, kako povezan je naš svet. Največji izzivi, kot so varnostne grožnje, podnebne spremembe ali nalezljive bolezni, se ne ustavijo na mejah držav. **Velike izzive prihodnosti lahko rešimo le, če se jih lotimo globalno in skupaj.** Zato je pomembno, da je Slovenija aktivna, odgovorna in solidarna članica mednarodne skupnosti.

V zadnjem času smo priče številnim kršitvam mednarodnega prava, vse več držav, tudi takšnih z demokratičnimi ureditvami, pa se sooča z naraščajočimi populističnimi trendi, ki spodkopavajo temelje človekovih pravic in vladavine prava.

V Novi Sloveniji nas vodi ideja svobode in nedotakljivosti človeškega dostojanstva. To pa je moč doseči le z uveljavljanjem in spoštovanjem mednarodnega prava, gospodarskim sodelovanjem ter enakomernim trajnostnim razvojem, ki temelji na poštenih konkurenci in načelu vzajemnosti.

Sodobna, odločna in močna - združena Evropa

Smo na strani povezane Evrope, ki mora postati močan svetovni igralec in ključno prispevati k razreševanju največjih svetovnih izzivov. **Če gre dobro Evropi, gre dobro tudi Sloveniji.** Za to mora Evropa postati učinkovitejša pri svojih odločitvah, odločna v svojih dejanjih in prepričljiva v svojih zunanje-političnih pobudah. Evropska unija ostaja najuspešnejši politični projekt moderne zgodovine.

Evropa je pred številnimi izzivi, tako od znotraj kot od zunaj. Populisti z leve in desne si želijo spodkopati evropski projekt, ki je pod strahovitimi pritiski. Demokracija, varstvo človekovih pravic, spoštovanje mednarodnega prava in prosta svetovna trgovina so pod vse večjimi pritiski. Nacionalizmi in ozki interesi posameznih držav članic EU večkrat otežujejo skupne evropske rešitve in s tem onemogočajo močno EU. **Naš odgovor za prihodnost je: več Evrope!**

Evropo sestavljamo različni narodi, vsak s svojo tisočletno zgodovino in tradicijo. **Čez razpoko, ki se počasi, a vztrajno pogloblja med Zahodno in Vzhodno Evropo, je zato potrebno zgraditi nov most dialoga in zaupanja.** Glas z Vzhoda, ki kliče po vrnitvi k evropskim, krščansko-demokratskim koreninam, na Zahodu ne bi smel ostati povsem presliššan. Prav tako pa je treba podpreti pozive z Zahoda, kjer se zavedajo, da za kakršnekoli avtoritarne pristope v združeni Evropi ni prostora.

- Želimo **evropsko sodelovanje in povezovanje** namesto nacionalistične izolacije. Le tako bomo Slovenijo in Evropo naredili bolj odporno: v primeru varnostnih groženj, gospodarskih kriz in pandemij.
- **Potrebujemo hitrejša in bolj učinkovita odločitvena** povesod, kjer so potrebne evropske rešitve in odločni ukrepi na mednarodni ravni. V Novi Sloveniji **zagovarjamo odločanje s kvalificirano večino na področju zunanje in varnostne politike.** Evropa mora govoriti z enim glasom, do odločitev mora prihajati hitreje kot v preteklosti.
- Zavzemamo se za **izpolnjevanje zavez, ki izhajajo iz evropskih pogodb in skupnih vrednot.** V primeru kršitev je potrebno le-te dosledno sankcionirati.

Varnost Evrope je neločljivo povezana s stabilnostjo držav v njeni soseščini, varnost Slovenije pa zlasti z razmerami na Zahodnem Balkanu, v južnem Sredozemlju ter na Bližnjem vzhodu. Dokler bodo v tem delu sveta vladali nedemokratični in avtoritarni režimi in bodo življenjske možnosti prebivalstva nizke, bodo obstajali pritiski na zunanjih mejah EU. Slovenija in Evropa morata z učinkovitimi ukrepi pomoči prispevati k varnosti, gospodarskemu razvoju ter spoštovanju človekovih pravic in vladavini prava v teh državah. Okrepiti je potrebno sodelovanje z državami izvora migracij in se boriti proti vzrokom bega, kot sta revščina in nespoštovanje človekovih pravic.

- **Boljše varovanje zunanjih meja EU z ustanovitvijo sprejemnih centrov za migrante na zunanjih mejah EU.** Krepitev agencije za varovanje meja Frontex ter tesno sodelovanje s tranzitnimi in izvornimi državami. Naš cilj je stabilizacija razmer v državah Bližnjega vzhoda in Severne Afrike. Potrebujemo skupen in odločen pristop k nezakonitemu tihotapljenju ljudi.
- **Enotna azilna politika.** Skupna migracijska politika mora privedi do skupne azilne zakonodaje. Skupni standardi pomenijo, da ne bo več razlik

med državami članicami, tako da nekatere članice povezave ne bodo privlačnejše za prosilce za azil kot druge.

- **Evropa mora za svojo varnost storiti več.** Zagovarjamo razumno povečevanje obrambnih izdatkov, učinkovit sistem aktiviranja enot za hitro posredovanje in boljše varovanje zunanjih meja EU.
- **Čimprejšnje sprejetje in uveljavljanje »Strateškega kompasa«.** Jasno moramo opredeliti politične smernice za razvoj evropske obrambe in varnosti v naslednjem desetletju na področjih kriznega upravljanja, razvoja zmogljivosti, partnerstev in odpornosti.
- **Humanitarna pomoč za begunce in različni humanitarni programi (npr. »Cash for Work«).** S tem izboljšujemo življenjske možnosti lokalnega prebivalstva. Ljudje zapuščajo svoje države zato, ker je življenje v njih nevzdržno. Naš izziv je probleme reševati na izvoru in ljudem v njihovih državah omogočiti dostojno življenje.

NATO je hrbtenica evroatlantske varnosti in stabilnosti. Za Slovenijo je članstvo v zavezništvu najcenejša in tudi najboljša zavarovalna polica, zato je pomembno, da smo verodostojni člani, ki izpolnjujemo sprejete zaveze, tako zaradi naše lastne varnosti kot zaradi kolektivne varnosti naših zaveznikov.

Cilj Evrope in Slovenije mora biti, da se za svobodo, mir in demokracijo v svetu vzpostavimo kot enakovreden partner z ZDA. V sodelovanju z zavezniiki moramo prevzeti več odgovornosti pri pomembnejših mednarodnih operacijah, mirovnih misijah, razvojnem sodelovanju ter po izdatkih, ki jih namenjamo varnosti.

- **Evropski steber NATA z uresničevanjem koncepta »NATO 2030«.** Ključen izziv je zagotavljanje stabilnosti držav in varnostnih razmer v naši sosesčini.
- Obljube, je potrebno izpolnjevati. **Napovedujemo postopen dvig obrambnih izdatkov Republike Slovenije na višino 1,5 % BDP v letu 2024.**

Slovenija kot najpomembnejši igralec v regiji Zahodni Balkan

V našem interesu je, da gojimo čim tesnejše sodelovanje in prijateljske odnose z državami v

neposredni bližini EU. Cilj Slovenije in EU mora biti prispevek k vzpostavljanju stabilnosti v državah regije in ne uvažanje nestabilnosti v evropski prostor. **Regiji Zahodni Balkan moramo ponuditi jasno evropsko perspektivo – širitev EU je tudi geopolitično vprašanje.**

Slovenija je bila gospodarsko in zgodovinsko tesno povezana z državami Zahodnega Balkana. Stabilnost Zahodnega Balkana in izvajanje nujnih reform sta v našem strateškem interesu. Dejstvo pa je, da so nas nekatere druge države članice na marsikaterem področju prehiteli in vodilna vloga Slovenije ni več samoumevna.

- **Povečanje finančnih sredstev za mednarodno razvojno sodelovanje na višino 0,5 % BDP** (približno 50 MIO EUR letno) za krepitev vpliva v regiji in širšem mednarodnem prostoru.
- Z državami Zahodnega Balkana, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje in kriterije, je potrebno odločno nadaljevati pristopna pogajanja.

Turčija je za Evropsko unijo velikega strateškega in gospodarskega pomena. V odnosih s Turčijo zagovarjamo odprt, kritičen in konstruktiven dialog, ob tem pa bomo še naprej krepili dvostranske odnose in podpirali raznolikost civilne družbe v Turčiji.

Slovenija v svetu

Naš cilj mora biti skupen boj proti nasprotnikom svobode ter krepitev tehnološke prevlade zahodnih držav, za kar je ključna gospodarska diplomacija. Za zaščito naših interesov, stabilizacije razmer v sosesčini in za podporo demokraciji in spoštovanju človekovih pravic **moramo utrditi naše čezatlantsko zavezništvo.** Prijateljstvo in zavezništvo Slovenije z ZDA ima globoke korenine, še iz časov II. svetovne vojne, posebno vezivo med državama pa predstavlja slovenska izseljenska skupnost v ZDA. Zato bomo naše odlične odnose in sodelovanje na številnih področjih krepili tudi v prihodnje. Priložnosti, zlasti za krepitev gospodarskega sodelovanja, na ameriški celini bomo iskali v državah z močno slovensko izseljensko skupnostjo (Kanada, Argentina, Brazilija).

Tudi v prihodnje se bomo zavzemali za dialog z **Rusijo** in sodelovanje na področjih, kjer obstajajo skupni interesi, v primeru da bodo ruska dejanja to omogočala. V **azijsko-pacifiškem prostoru** želimo krepiti gospodarske odnose z Japonsko, Korejo, Avstralijo, Indijo in Kitajsko, ki morajo temeljiti

tudi na izmenjavi znanja, inovacij in tehnološkega napredka. Preučiti je potrebno interes gospodarstva in potenciale za sodelovanje z državami **Jugovzhodne Azije**, kjer Slovenija še ni prisotna. Sodelovanje z **afriškimi državami** bomo oprli na tradicionalne gospodarske vezi in vezi nevladnih organizacij, posebej slovenskih misijonov.

- **Rusija predstavlja izziv našim skupnim vrednotam**, saj s svojimi agresivnim vedenjem spodkopava mednarodno pravo ter ogroža stabilnost neposredne sosesčine EU in Nata. Podpiramo dvotirni pristop z odločno odvrtačo držo na eni strani in dialogom, ko so za to izpolnjeni pogoji, na drugi strani. Ne smemo dopustiti, da Rusija postane vojaška grožnja EU. **Dokler traja okupacija Krima, so potrebne sankcije proti Rusiji.** Podpiramo tudi **sankcije proti Belorusiji, dokler ne bodo izvedene svobodne in pravične volitve ter spoštovanje človekovih pravic in vladavine prava.**
- **Največji izziv v zunanji in varnostni politiki predstavlja Kitajska.** Kitajska z naložbami v tehnologijo in infrastrukturo vpliva na mednarodno skupnost in ustvarja različne geostrateške odvisnosti. Evropa mora zato krepiti strateško neodvisnost na gospodarskem in razvojnem področju, obenem pa izkoristiti priložnosti sodelovanja, ki je možno le v okviru poštene konkurence pod enakimi pogoji in ob upoštevanju načela vzajemnosti. To velja zlasti pri zaščiti intelektualne lastnine, visoke tehnologije in podatkov.

Združeni narodi so temelj uveljavljanja mednarodnega reda in obvladovanja mednarodnih izzivov. Organizacija se mora prilagoditi razvoju mednarodnih odnosov in svoje odločitve hitreje sprejemati.

- **Skupni stalni sedež EU v Varnostnem svetu Združenih narodov.**
- Človekove pravice so univerzalne in neodtujljive, zato odločno nasprotujemo poskusom nedemokratskih in avtoritarnih držav pri njihovem kršenju. **Okrepiti želimo mehanizme za varstvo človekovih pravic.** Otroci, ženske, invalidi, begunci in druge ranljive skupine potrebujejo posebno zaščito. Izboljšati je potrebno položaj verskih manjšin v kritičnih delih sveta, saj je pravica do verske svobode ena izmed temeljnih človekovih pravic. Še naprej se bomo odločno zavzemali za vse preiganjane kristjane.

Povezani s Slovenci v zamejstvu in po svetu

V prepišnih razmerah globalizacije in odprtih mejah je oblikovanje skupnega slovenskega kulturnega prostora pomembna prioriteta. Treba je izrabiti odlične možnosti, ki jih za povezovanje ponujajo sodobne komunikacijske tehnologije in moderna prometna sredstva.

- **Sodelovanje s Slovenci zunaj meja Republike Slovenije je potrebno zasnovati kot del integralne vladne politike.** V ta namen je treba aktualizirati vlogo trajnih vladnih svetov za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu.
- **Zaščita slovenskih manjšin v zamejstvu.** Slovenija mora preko diplomatsko-konzularnih predstavništev Republike Slovenije v sosednjih državah bdeti nad izvajanjem bilateralnih in multilateralnih pravnih aktov, ki urejajo status slovenskih manjšin v zamejstvu. Slovenske manjšine morajo biti prepoznane kot most, ki povezuje in tvorno prispeva k nadgradnji sosedskega sodelovanja.

TOP 5 NSi za verodostojno zunanjo politiko

- 1.** Evropa: učinkovita pri svojih odločitvah in odločna v svojih dejanjih. Odločanje s kvalificirano večino na področju zunanje in varnostne politike.
- 2.** Boljše varovanje zunanjih meja EU: ustanovitev sprejemnih centrov za migrante na zunanjih mejah in enotna azilna politika.
- 3.** Za svojo varnost bomo storili več: povečanje obrambnih izdatkov RS na 1,5 % BDP v letu 2024.
- 4.** Evropska perspektiva držav Zahodnega Balkana z nadaljevanjem pristopnih pogajanj, ko države izpolnijo zahtevane pogoje.
- 5.** Slovenija kot najmočnejši igralec v regiji Zahodnega Balkana tudi s povečanjem sredstev za mednarodno razvojno sodelovanje na višino 0,5 % letnega proračuna RS.

8. Učinkovita javna uprava – uspešna država!

Krščanski demokrati učinkovito delovanje javne uprave in javnih služb vidimo kot enega od ključnih dejavnikov normalne in uspešne države, ki državljanom zagotavlja okvir za gospodarjenje in urejeno sobivanje. Delokrog javne uprave je predvsem v dvojem: v pripravi zakonskih in drugih podlag za odločanje politike ter v izvajanju predpisov. Znotraj zakonitega izvajanja predpisov je pomembna tudi servisna funkcija javne uprave, ki mora zagotavljati učinkovito, prijazno in strokovno reševanje vseh vrst zahtevkov državljanov.

Državna uprava mora biti sposobna pravilno in realno analizirati stanje na posameznih področjih in politiki ponujati najboljše alternative za reševanje vseh problemov v državi. Kakovostna, profesionalna, samozavestna in močna državna uprava je pogoj in podporni steber vsake uspešne politike. Razmerje med upravo in politiko mora biti zelo jasno: uprava svetuje in predlaga rešitve, politika pa se odloča, in to načeloma le med tistimi rešitvami, ki jih ji ponudi uprava. Rešitve morajo biti argumentirane in dobro izdelane, hkrati pa morajo slediti politikam, ki so dobile večinsko podporo na volitvah. V tako urejenem razmerju med upravo in politiko med njima praktično ne more priti do razhajanj, hkrati pa se politika lahko zanese na zakonitost, kakovost in ustreznost svojih odločitev. Krščanski demokrati razumemo pomen zakonitosti in vladavine prava in vemo, da je od kakovosti pravnih in drugih podlag, ki jih politiki pripravi uprava, odvisna tudi kakovost same politike in uspešnost države.

Zato je treba upravi dati pomen, ki ji v sodobni državi pritiče, treba jo je dvigniti na nivo državnih uprav drugih evropskih držav ter jo digitalizirati. Potrebujemo profesionalno, strokovno, politično nevtravno, samostojno, delavno, motivirano in svojemu poslanstvu predano javno upravo.

Nikogar ne bomo spraševali po njegovem političnem prepričanju, ampak le, ali je zmožen in pripravljen dobro delati za korist naše države.

5 ključnih projektov Nove Slovenije za dobro javno upravo

1. Javni upravi dati pomen in samostojnost, kakršno ima v drugih državah Evropske unije. / Strokovna in neodvisna javna uprava po zgledu vodilnih držav Evropske unije

Stalne menjave, posebej na položajnih mestih v upravi, upravo šibijo in jo podrejajo politiki, kar je v nasprotju z njeno ustavno določeno samostojnostjo. Zavzemamo se za strokovnost in uravnoteženost državne uprave, za meritorni sistem napredovanja in za večjo stabilnost na položajnih uradniških mestih.

- **Na položajnih uradniških delovnih mestih in na mestih direktorjev v javnih zavodih napovedujemo ukinitve »v.d.-jevstva«.** Kadar pride do razrešitve javnega uslužbenca na položaju, predlagamo, da do novega imenovanja njegove naloge opravlja njegov namestnik oz. statutarni namestnik.
- V času ekonomske krize smo zaradi omejevanja zaposlovanja v javni upravi izgubili celotno generacijo mladih. **Napovedujemo poseben program za pomladitev javne uprave**, ki bo vključeval tudi razpis 200 pripravniških delovnih mest vsako leto.
- Stalno izobraževanje javnih uslužbencev je ključno za zagotavljanje kakovostnega in strokovnega dela javne uprave. Kot pogoj za napredovanje v naziv ali v nov plačni razred bodo javni uslužbenci morali izkazati **opravljena strokovna izobraževanja iz delovnega področja in s področja digitalnih vsebin**.
- Naš cilj je **vitka, odzivna in k storilnosti naravnana javna uprava**. To bomo dosegli z njeno optimizacijo in digitalizacijo, z delujočim internim trgom dela in z lažjim premeščanjem javnih uslužbencev.
- **Merilo za zaposlitev** v javnem sektorju morajo biti izključno znanje, izkušnje in kompetence, ne pa politična pripadnost. **Razvite države**, po katerih se želimo zgledovati, **profesionalnost javnih uslužbencev zagotavljajo z nepolitično in pregledno izbiro**. Prizadevali si bomo tudi za spolno uravnoteženo sestavo javne uprave.

2. Večja kakovost predpisov in njihovega izvajanja za zmanjšanje administrativnih ovir

V Sloveniji imamo 703 zakone, 2156 uredb in 2536 pravilnikov, kar je povsem primerljivo z drugimi evropskimi državami. Manj zadovoljni pa smo lahko z njihovo kakovostjo. Tu napovedujemo resna prizadevanja za debirokratizacijo, ki jo vidimo predvsem v izboljšanju kakovosti predpisov in v njihovem bistveno boljšem izvajanju.

- **Zagotovili bomo resen premik in pomembno izboljšanje kakovosti pravnega normiranja**, predvsem v povezavi z ocenjevanjem vplivov predpisov, odpravljanjem administrativnih ovir, sodelovanjem z javnostmi, kakovostnim določanjem ciljev, ki jih zasledujemo z uveljavitvijo neke nove pravne ureditve, in s preverjanjem, ali so bili ti cilji doseženi (predhodna in naknadna evalvacija). Pretežno kazuistični pristop k normiranju bomo nadomestili s sistemskim, za pripravo predpisov pa bomo upravi zagotovili primeren čas.
- Zagotovili bomo **vrhunsko informacijsko podporo zakonodajnim postopkom**. Uvedli bomo **načrte normativne dejavnosti**, ki jih bo mogoče po posameznih obdobjih samodejno primerjati z realizacijo po posameznih ministrstvih in ukrepih, s čimer bomo omogočili **spremljanje izvajanja politik in uresničevanja postavljenih ciljev**. Z informacijskim sistemom bomo podprli zahtevo po **realnejšem ocenjevanju potreb po novih predpisih in določanju jasnih ter merljivih ciljev, ki jih z njimi zasledujemo**. Uvedli bomo **časovnico predpisov** (orodje za računanje in planiranje priprave predpisov v realnem času) in posebno enotno **predlogo za pripravo predpisov**, česar trenutno v državi nimamo.
- Ob vsakem novem zakonskem projektu bomo **določili skrbnika predpisa** za povečanje odgovornosti njihovih pripravljavcev. Odpravili bomo ozka grla ter vzpostavili ustrezen način dela tam, kjer so se zasidrale nesistemske rešitve.
- **Javna uprava in javne službe morajo delovati v dobro državljanov**. Javni uslužbenci morajo tako ob pripravi kot pri izvajanju predpisov **izhajati iz potreb ljudi** in gospodarstva. Zato bomo okrepili vlogo portala E-demokracija.

- **Veliko večjo pozornost bomo posvetili izvajanju predpisov**. Preden gremo v spreminjanje predpisa, se je vedno potrebno vprašati, ali ni problem zgolj to, da ga ne izvajamo dovolj dobro. Brez nadzora in učinkovitega sankcioniranja morebitnih kršitev še tako dobra ureditev ne more doseči svojih ciljev.

3. Digitalna javna uprava za 21. stoletje

- Vsakemu državljanu ali podjetju bomo zagotovili **digitalno identiteto**.
- Vse na enem mestu: enoten e-portal za vse vloge v upravnih postopkih.
- Do konca mandata bomo vsakemu državljanu ali podjetju omogočili, da praktično vse postopke z državnimi organi lahko uredi tudi elektronsko - brez zamudnih obiskov in čakanja pred uradniškimi okenci.
- Sistematično in centralizirano je treba **razvijati lastne vire javnih podatkov in infrastrukture** za njihovo izmenjavo in uporabo. V tej zvezi napovedujemo tudi razvoj in podporo projektu »digitalni dvojček«.
- Zbrali bomo nujno potrebne **informacije o ozkih grlih v administrativnih postopkih**, pričakovanem času reševanja zadev in primerjavi med državnimi organi (benchmarking).
- **Digitalizacija mora vedno prinašati razbremenitev** zaposlenih, kvalitetnejše delovne procese in zmanjšanje potrebnega števila javnih uslužbencev.
- **Ustanovitev ministrstva za digitalizacijo**.

4. Racionalizacija javne uprave

Zavzemamo se za **konkretne in premišljene ukrepe za racionalizacijo** javne uprave.

- **Ukinitve Ministrstva za javno upravo**, saj je pri mnogih vprašanjih iz njegove pristojnosti potreben horizontalni pristop iz centra vlade.
- **Najboljše uslužbence v javnem sektorju je za dobro delo potrebno nagraditi**. V prihodnje naj se večji del povečanja njihovih plač izvede s povečanjem dela mase plač, ki je namenjen za izplačilo delovne uspešnosti.

- **Nadaljevali bomo s centralizacijo upravljanja poslovnih prostorov**, ki so v lasti Republike Slovenije in v katerih delujejo državni organi. S tem bomo zmanjšali stroške vzdrževanja, racionalizirali delo javne uprave in koncentrirali njene dejavnosti v upravnih središčih. Potrebujemo tudi novo strategijo upravljanja s premoženjem države, ki bo vse državne organe zavezala k aktivnemu upravljanju premoženja.
- **Delo na daljavo** v javnem sektorju prinaša koristi vsem, zato ga bomo vzpodbujali: več časa za družino, bolj kakovostni rezultati dela in manj sredstev za izplačilo potnih stroškov.
- **Uvedba davčnih olajšav namesto razdeljevanja subvencij povsod, kjer je to možno.** Manj javnih razpisov povečuje transparentnost in omogoča racionalizacijo javnega sektorja.

5. Več odgovornosti, konkurenčnosti in transparentnosti v javni upravi in javnih službah

Ne učinkovito delovanje javne uprave je pogosto posledica odsotnosti odgovornosti za ravnanja in odločitve tako uradnikov kot funkcionarjev znotraj sistema javne uprave. **Gre za odsotnost odgovornosti v smislu odškodninske odgovornosti, pa tudi za odsotnost odgovornosti v širšem smislu, ki vključuje npr. odvisnost plačila od dela ter premalo vpogleda javnosti v učinkovitost delovanja.** Vzpostavitev **večje odgovornosti** v sistemu javne uprave gotovo predstavlja pomemben **motivacijski element** pri delu javnih uslužbencev.

V delovanje javne uprave moramo na vseh ravneh vnesti več konkurenčnosti. Dobre javne uslužbenke se gradi postopoma in skozi izkušnje, zato bomo **okrepili interni trg dela javne uprave**. Pred objavo javnega natečaja za zasedbo prostega delovnega mesta bomo najprej iskali notranje rezerve z objavo internega razpisa, na katerega se lahko prijavijo uslužbenci, ki so že v sistemu javne uprave.

- **Vzpostavitev dosledne odgovornosti uradnikov za njihovo delo na vseh stopnjah hierarhične verige.** Vzpostavili bomo jasno osebno odgovornost najvišjih uradnikov oziroma funkcionarjev; s tem bodo bolj motivirani za uspešno delovanje svojih oddelkov, odgovornost pa se bo po verigi prenesla tudi na nižje uradnike. Podpiramo dosledno uveljavljanje osebne odškodninske odgovornosti v

primerih, ko je za nastanek škode dokazan naklep ali huda malomarnost in učinkovito sankcioniranje vodij, če odškodninske odgovornosti ne uveljavljajo.

- **Povečanje fleksibilnosti pri odpuščanju neučinkovitih uradnikov**, posebej v primerih neposredno in nedvoumno ugotovljene krivde za velike napake. Varstvo javnega uslužbenca pa naj bo na drugi strani zagotovljeno tako, da morajo biti razlogi za odpoved zaposlitve jasno utemeljeni in nedvoumno dokazani.
- **Javno razvrščanje upravnih enot in ostalih administrativnih institucij po kakovosti in učinkovitosti.** Predlagamo vzpostavitev platforme z javno objavljenim grafičnim prikazom podatkov o številu zadev, ki niso bile rešene v predpisanem roku po posameznih administrativnih enotah javne uprave. Predlagamo vzpostavitev sistema, ki stranki omogoča vpogled v potek reševanja zadeve, procesne roke in pravočasnost odločitev.
- **Vzpostavitev kriterija nadpovprečno visokega deleža razveljavljenih odločb na višji instanci.** Visok delež razveljavljenih odločb lahko kaže na malomaren pristop do reševanja zadev ali na nesposobnost javnega uslužbenca.
- Zagovarjamo vzpostavitev enostavnega mehanizma, ki bo vsem strankam omogočil **hitro ocenjevanje zadovoljstva s posameznimi postopki in interakcijami** z javnimi uslužbenci ter oddelki.

TOP 7 NSi za učinkovito javno upravo

- 1.** Poseben program za pomladitev javne uprave (200 pripravniških delovnih mest na leto). Pogoji za napredovanje javnih uslužbencev bodo tudi opravljena strokovna izobraževanja in izobraževanja iz digitalnih vsebin.
- 2.** Ukinitve v.d.-jevstva na položajnih delovnih mestih in na mestih direktorjev javnih zavodov.
- 3.** Izboljšanje kakovosti pri pripravi predpisov s pomočjo vrhunske informacijske podpore, načrtov normativne dejavnosti in uvedbe časovnice predpisov.
- 4.** Ukinitve Ministrstva za javno upravo in ustanovitev Ministrstva za digitalizacijo.
- 5.** Nagrajevanje najboljših javnih uslužbencev s povečanjem mase plač za izplačilo delovne uspešnosti. Vzpostavitev dosledne odgovornosti uradnikov za njihovo delo.
- 6.** Vsakemu državljanu ali podjetju bomo zagotovili digitalno identiteto. Enoten e-portal za vse vloge v upravnih postopkih, tako da bo praktično vse postopke z državo moč opraviti elektronsko.
- 7.** Uvedba davčnih olajšav namesto dodeljevanja subvencij = manj javnih razpisov, racionalizacija javne uprave in večja transparentnost.

**Vsestranski
razvoj
posameznika**

9. Ponosni na Slovenijo in našo kulturo

Nova Slovenija – krščanski demokrati smo sredinska krščansko-demokratska stranka. Smo politična sila, ki želi soustvarjati sodobno Slovenijo, ki je doma v Evropi in svetu. Naše delovanje temelji na krščanskem pogledu na človeka. **Naše temeljne vrednote, ki opredeljujejo vsa naša ravnanja, so svoboda, pravičnost, varnost in človekovo dostojanstvo.** Naše poslanstvo je, da odgovorno delamo za dobro vseh ljudi. Ljudem hočemo zagotoviti možnosti za dostojno in varno življenje, v katerem bodo lahko razvili svoje talente.

Kot sredinska stranka z jasnimi in hkrati stvarnim pogledom na svet smo odločni v naših načelih in pragmatični pri našem delovanju. Zavzemamo jasno politično držo, vendar ne izključujemo drugih pogledov. **Želimo ustvariti Slovenijo kot državo blaginje, na katero bomo odkrito ponosni.**

Kultura, umetnost in mediji

Slovenska kultura je zakladnica ustvarjalnosti in istovetnosti slovenskega naroda skozi stoletja. **Brez slovenske kulture in slovenskega jezika kot njenega identitetnega jedra danes ne bi imeli samostojne države.**

Spodbujamo kulturno ustvarjalnost in omogočamo učinkovito sporazumevanje v sodobni, interesno in mnenjsko zelo raznoliki družbi. Naša kulturna politika je zavezana svobodi izražanja ter omogočanju dostopa do raznolike kulturne ponudbe najširši javnosti. V ta namen je potrebna uravnotežena skrb za osrednje kulturne ustanove in decentralizirano mrežo gledališč, knjižnic, galerij, muzejev in drugih ustanov po državi. Izrednega pomena je tudi podpora ljubiteljski kulturni dejavnosti, saj ima ta v lokalnih okoljih pomembno vlogo za razvoj in kakovost življenja posameznika ter znatno pripomore k gradnji občinstva.

Raznolikost mnenj potrebuje raznolike medije. Zavzemamo se za objektivno, kritično in neodvisno poročanje, ki upošteva svobodo izražanja, mnenjsko pluralnost ter etične standarde. Svoboda medijev novinarje zavezuje k objektivnemu presojanju

dogodkov in nevtralnemu poročanju o njih. Vzpostavljati je treba svobodno in sproščeno okolje javnega diskurza, v katerem bodo po naravi stvari (in ne zaradi cenzure) boljše ideje in argumenti prevladali na slabšimi.

- **Slovenska kultura potrebuje nov zagon, zato predstavljamo štiri najpomembnejše prioritete:**
 - **Ministrstvo za kulturo se mora preoblikovati v krovno institucijo, ki oblikuje strateški in zakonski okvir ter vizijo razvoja slovenske kulture.** Programski razpisi in financiranje programov, ki sedaj predstavljajo večino nalog ministrstva, se morajo preseliti na novoustanovljene agencije. Pri tem je potrebno ohraniti enak obseg zaposlenih.
 - **Ustanovitev področnih agencij** (po zgledu JAK in SFC), ki so odgovorne za posamezna krovna področja (gledališka in plesna dejavnost, vizualne umetnosti).
 - Sodobni trendi in razvoj kulturne ustvarjalnosti morajo voditi k oblikovanju novih prioritete kulturne politike. Najpomembnejša je podpora razvoju avdiovizualne ustvarjalnosti, ki ima med vsemi kreativnimi industrijami največji doseg. Druga je literatura, s poudarkom na spodbujanju razvoja zvočnih knjig. Tretja prioriteta so odrske umetnosti, predvsem gledališče, opera, ter zborovsko petje, kjer podpiramo ustvarjanje in uprizorjanje izvirnih slovenskih del.
 - Posebna podpora projektom, ki so zaradi svoje vrhunskosti uspeli na različnih evropskih ali mednarodnih razpisih.
- **Takojšen sprejem Zakona o avdiovizualni dejavnosti z znatnim povečanjem programskih sredstev.** Po zgledu sosednjih držav (npr. Hrvaška, Madžarska) se poveča obseg mehanizma, ki zagotavlja denarna povračila za investicije v domačo in tujo avdiovizualno produkcijo v Sloveniji.
- **Javna raba slovenskega jezika, še posebej v digitalnem okolju.** Znatno spodbujanje razvoja tehnologij in aplikacij za izpopolnjevanje strojnega prevajanja, strojno prepoznavanje in sintezo človeškega govora (eBralec). V dialogu z globalnimi multinacionalkami doseči integracijo funkcionalne rabe slovenskega jezika na največjih digitalnih platformah (Google, Amazon, Netflix).
- **Ureditev statusa samozaposlenih v kulturi z**

izboljšanjem materialnih možnosti za njihovo delovanje. V okviru plačevanja nadomestil prispevkov samozaposlenim v kulturi je potrebno uvesti ločnico med spodbujanjem vrhunskosti, kakovosti in socialnim korektivom pri plačilu prispevkov.

- **Sodobna kulturna infrastruktura.** Pričetek izgradnje stavbe NUK II, prenova SNG Drama in prenova dotrajane lokalne infrastrukture (npr. Sokolski dom Novo mesto). Prenovljena infrastruktura ni dovolj, potrebujemo tudi skrb za kakovosten program in dejavnosti.
- **Pozitiven odnos do kulturne dediščine in slovenske krajine.** Več sredstev za sofinanciranje prenov kulturne dediščine preko razpisov ZVKD. Medresorsko usklajevanje pri iskanju najboljših rešitev.

Raznolikost mnenj potrebuje raznolike medije.

Zavzemamo se za objektivno, kritično, strokovno in neodvisno poročanje, ki upošteva svobodo izražanja, mnenjsko pluralnost in etične standarde. Raznolikost mnenj je več kakor le raznolikost informacij. Prizadevali si bomo za zakonske regulacije, ki bodo globalnim medijem naložile vidnost in dostop do evropskih, slovenskih in regionalnih vsebin.

- **Sodobni javni servis RTV Slovenija.** Javni zavod je potrebno prestrukturirati in modernizirati skladno z najboljšimi evropskimi praksami. Ohraniti je potrebno visoko raven tehničnega znanja in opremljenosti v studijski in mobilni tehniki. V programsko shemo moramo vključiti več neodvisnih produkcij, ki so ustvarjene v domačem ali mednarodnem prostoru.
- **RTV Slovenija mora spodbujati produkcijsko okolje v Sloveniji.** Predlagamo krepitev igrane in dokumentarne produkcije.
- **Pluralizacija informativnega programa skladno z veljavnimi programskimi in novinarskimi standardi.**
- **Digitalna platforma mora postati tretji steber RTV Slovenija.** Nadgraditev digitalne platforme (Filмотeka) v sodoben in konkurenčen servis, kjer bo omogočen dostop do vseh programskih vsebin.
- **Pluralna medijska izbira.** Osrednji mediji si morajo z večjo uravnoteženostjo in pluralnostjo pridobiti zaupanje gledalcev in bralcev, predvsem tistih z izraženimi desnimi in sredinskimi nazorski prepričanji. Medijski prostor mora

postati vključujoč. Predstavljati mora raznolikost pogledov in mnenj, ki obstajajo v slovenski družbi. Predlagamo finančne in strukturne spodbude za razvoj različnih medijev, ki predstavljajo različna nazorska prepričanja.

- **Sprememba modela financiranja medijev in nevladnih organizacij (NVO).** Odločujočo vlogo pri financiranju medijev in NVO morajo dobili davkoplačevalci. Želimo zmanjšati obseg sredstev, ki se dodeljuje preko javnih razpisov. Vzporedno predlagamo postopen dvig dela dohodnine za donacije medijem in NVO na 3 %.

Integracija kot temelj sobivanja

Od ljudi, ki prihajajo v Slovenijo iz drugih kulturnih okolij, pričakujemo, da bodo v naši deželi spoštovali kulturo, jezik in navade, ki so del našega javnega življenja, pojmovanja svobode in drugih vrednot. K temu sodi tudi spoštovanje našega svobodnega načina življenja. Ne bomo dovolili, da nas prisilijo k prilagoditvi naših kulturnih predstav. Ni nas strah sprememb, ampak si ne želimo drugačne dežele.

Cilj vseh prizadevanj mora biti izkoreninjenje razlogov, ki ljudi silijo v migracije v njihovih izvornih državah. Globalne migracije lahko nadzorujemo le v skupnosti držav. Upoštevali bomo dejstvo, da želi veliko ljudi priti v Evropo, se zavzemamo za izpolnjevanje svoje humanitarne odgovornosti. Vendar pa ne moremo sprejeti vseh, ki si želijo priti k nam. Slovenija je maloštevilna država. Zmožnosti sprejemanja in integracije priseljencev so omejene. **Priseljevanje potrebuje meje in jasna pravila.**

Le država lahko odloča, kdo sme vstopiti na njeno ozemlje in na njem ostati. **Nobena skupnost ne more vključiti poljubnega števila ljudi z drugačnim kulturnim ozadjem.** Kdor želi ostati pri nas, se mora vključiti v družbo. Ne smemo imeti območij, kjer živijo ljudje, ki se niso integrirali. To ustvarja pogoje za razvoj radikalizacije in skrajnih idej. Vključevanje pomeni, da priseljenci spoštujejo našo državo, navade in kulturo ter se temu prilagodijo. Integracija je obveznost priseljenca. Kdor se uspešno vključi v družbo, ima boljše možnosti, da v državi tudi ostane. Migracije zahtevajo zavestno delo na področju ohranjanja slovenske identitete in pripadnosti državi ter zahodnoevropskim vrednotam. **Naša naloga je, da samozavestno promoviramo našo kulturo, jezik, tradicijo in krščanske vrednote.**

Slovenijo moramo ohraniti kot samostojno nacionalno državo slovenskega naroda, o kateri so sanjali rodovi naših prednikov.

- **Sprememba zakona o tujcih.** Naš cilj je doseči boljšo integracijo tujcev v slovensko družbo. Znanje jezika in poznavanje slovenske kulture mora biti pogoj za pridobitev dovoljenj za prebivanje, zato napovedujemo uvedbo obveznih izobraževanj za tujce. **Slovenija lahko nudi zaposlitvene priložnosti, v Novi Sloveniji pa nikakor ne podpiramo različnih oblik »socialnega turizma«.** Zato bomo zaostriili pogoj obveznih sredstev za preživljanje in bivanje, primerne stanovanja in zdravstvenega zavarovanja. Spoštovanje slovenskega pravnega reda mora postati pogoj za podaljševanje dovoljenj za prebivanje tujcev in dostop do socialnih transferjev. Uredili bomo hitrejši izgon tujcev, ki kršijo slovenski pravni red.
- **Ciljna in pametna politika zaposlovanja tujcev.** Vrzeli pri zapolnitvi prostih delovnih mest v Sloveniji že nekaj časa stihistično rešujemo z delovnimi migracijami iz tretjih držav. Pripravili bomo celovit pregled razmer po sektorjih in regijah ter na podlagi projekcije naredili predlog strategije delovnih migracij. Tujce bomo zaposlovali samo tam, kjer je res potrebno in kadar domača delovna sila ni na voljo.
- **Na drugi strani želimo zagotoviti možnosti hitrejšega sprejema vrhunskih kadrov in omogočiti lažjo izmenjavo kadrov med podjetji znotraj EU.**
- **Migracije urediti zakonito, učinkovito in z ustrezno zaščito meja.** Problem migracij je potrebno reševati na izvoru. Z izboljšanjem varnostnih razmer, politično stabilnostjo in gospodarskim razvojem je treba ljudem omogočiti normalno življenje v njihovih državah. V Novi Sloveniji nasprotujemo nezakonitim migracijam, od vsakogar se pričakuje, da v državo vstopi zakonito in z zahtevanimi dokumenti. Preprečiti je potrebno zlorabe azilnih postopkov in zagotoviti učinkovit sistem izгона prestopnikov. S spremembami zakonodaje je potrebno omogočiti lažje preverjanje identitet prosičev za azil tudi z možnostjo vpogleda v osebne telefone in podatkovne baze.
- **Boljše varovanje zunanjih meja EU z ustanovitvijo sprejemnih centrov za migrante na zunanjih mejah EU.** Posodobitev seznama varnih in manj varnih držav.

Sloenci v zamejstvu in po svetu

Slovenija je več kot le država. Slovenija je domovina vseh, ki v njej prebivamo ter rojakov v zamejstvu in po svetu.

- **Tesnejša povezanost s slovenskimi organizacijami in posamezniki zunaj meja Republike Slovenije.** Oblikovati želimo skupni slovenski kulturni prostor. V ta namen je potrebno okrepiti vlogo trajnih vladnih svetov za Slovence v zamejstvu in po svetu.
- **Ohranjanje znanja slovenskega jezika med Slovenci v zamejstvu in izseljenstvu.** To je ključ za preživetje slovenskih manjšin. Tesnejše povezovanje z matičnim narodom je mogoče preko številnih oblik: dopolnilni pouk slovenščine, poletni tečaji v domovini, počitniški tabori in delavnice, specializirani učbeniki in elektronske aplikacije za učenje slovenščine na daljavo. Pomembna je tudi redna izmenjava kulturnih skupin, učiteljev in ustrezna štipendijska politika.
- **Spodbujanje naložb in podjetniških stikov na obmejnih območjih.** Na ta način se krepi motivacija za učenje in rabo slovenskega jezika na delovnem mestu, v družini in interesnih združenjih.
- **Zaščita slovenskih manjšin v zamejstvu.** Slovenija mora preko Ministrstva za zunanje zadeve in mreže diplomatskih predstavništva skrbno spremljati izvajanje različnih mednarodnih sporazumov, ki zagotavljajo pravice slovenskim manjšinam v sosednjih državah. Te ne smejo biti obravnavane kot dejavnik nestabilnosti, temveč kot most, ki prispeva k boljšim medsosedskim odnosom. Pri reševanju kritičnega jezikovno političnega položaja slovenske manjšine v Porabju je treba od madžarske strani zahtevati hitrejšo premagovanje zaostankov, da se brez formalne recipročnosti doseže primerljivost s položajem madžarske manjšine v Prekmurju.

Krepitev sodelovanja s političnimi fundacijami

V Novi Sloveniji se bomo zavzeli za ureditev in uveljavitev statusa političnih fundacij v Sloveniji. Politične fundacije s svojimi dejavnostmi podpirajo razvijanje vrednot in načel demokratične družbe, utrjevanja slovenske kulture in aktivnega državljanstva. Preko izobraževalnih aktivnosti, analiz stanja in oblikovanja strategij prispevajo h krepitvi demokracije in civilne družbe tako na nacionalnem kot na mednarodnem prizorišču.

TOP 3

NSi – Ponosni na Slovenijo in našo kulturo

1. Kultura umetnost in mediji

- Reorganizacija Ministrstva za kulturo in ustanovitev področnih agencij (gledališče in glasbena dejavnost, vizualne umetnosti).
- Takojšen sprejem Zakona o avdiovizualni dejavnosti in znatno povečanje programskih sredstev.
- Aktivno spodbujati rabo slovenskega jezika v digitalnem okolju.
- Sodoben javni servis RTV Slovenija: krepitev domače kulturne produkcije (igrane in dokumentarne vsebine), krepitev digitalne platforme in pluralizacija informativnega programa.
- Pluralna medijska izbira: finančne spodbude za razvoj nazorsko pluralnih medijev.
- 3 % dohodnine za donacije medijem in NVO.

2. Integracija kot temelj sobivanja

- Spremembe zakona o tujcih: priseljevanje potrebuje meje in jasna pravila.
- Uvedba obveznih izobraževanj za tujce: znanje jezika in poznavanje slovenske kulture za boljšo integracijo.
- NE »socialnemu turizmu«: zaostritev pogojev za obvezno preživljanje in bivanje tujcev.
- Pametna politika priseljevanja: hitrejši sprejem vrhunskih kadrov.
- Zaščita meja in zakonite migracije: stop zlorabam v azilnih postopkih in hitrejši izgon prestopnikov.

3. Oblikovanje skupnega slovenskega kulturnega prostora

- Ohranjanje znanja jezika in slovenske kulture med Slovenci v zamejstvu in izseljenstvu.
- Odločna podpora države pri doslednem izvajanju mednarodnih sporazumov za zaščito slovenskih manjšin.

10. Znanje in kompetence za 21. stoletje

Izobraževalni sistem mora spodbujati kompetence za 21. stoletje – znanje, veščine, spretnosti in vrednote. Zagovarjamo celosten pristop k izobraževalnemu procesu in odličnost, ki odpira vrata prihodnosti.

Vsi otroci potrebujejo enake možnosti za izobraževanje. Vsak otrok mora imeti možnost, da razvije svoje sposobnosti do največje mere. **Znanje je velika vrednota, zato mora biti izobraževanje dostopno vsem.** Vloga šole ni zgolj posredovanje znanja, temveč skrb za celosten razvoj otrok za njihovo odgovorno poslanstvo v družini in družbi. Jezik sveta je digitalen in temu mora slediti izobraževalni proces. **Potrebujemo tesnejšo povezavo med teorijo in prakso,** še posebej v srednješolskem strokovnem in poklicnem izobraževanju ter na visokošolski ravni.

Telesna kultura in vrhunski šport v vseh življenjskih obdobjih podpirata bolj zdrav duh v zdravem telesu. **Vlaganje države v telesno kulturo, razvoj talentov in športno infrastrukturo, je vlaganje v zdravo prihodnost naroda in državljanov.**

Univerze so prihodnost. Vrata univerz morajo biti odprta vsem sposobnim študentom, ne glede na njihovo poreklo ali gmotno stanje družine. Izobraževanje je vseživljenjski proces. **Vseživljenjsko učenje je danes bolj pomembno kot kadar koli prej.** Tudi starejši morajo biti del skupne, digitalne prihodnosti. V Novi Sloveniji smo na strani pravice do izbire: ob ohranjanju visoke kakovosti javnega šolstva podpiramo tudi razvoj zasebnega šolstva.

6 ključnih projektov
Nove Slovenije za
kompetence za
21. stoletje

1. Celovita prenova učnih načrtov za osnovne in srednje šole

Slovenski šolski sistem se mora spremeniti. Cilj ne sme biti pomnenje informacij, ampak uvedba celostnega kompetenčnega modela, ki temelji na pridobivanju znanja, veščin, spretnosti in vrednot.

Napovedujemo celovito reformo učnih načrtov z vključitvijo temeljnih kompetenc v celotno vertikalno: jezikovna, digitalna, inovativno-podjetniška, naravoslovno-matematična, kulturna, socialna in državljanska kompetenca.

- **V središče postavljamo učenca,** ki mora postati soodgovoren za svoj uspeh in razvoj lastnih kompetenc – učitelji in starši mu pri tem stojijo ob strani in nudijo vso potrebno pomoč.
- Sprememba vrednotenja znanja vključno z nacionalnimi preizkusi znanja in maturo v smeri celostnega kompetenčnega modela. Uspeh ne more biti zgolj seštevek točk na preizkusih. Spodbujamo izdelavo projektnih nalog, konkretnih izdelkov, uporabo znanja in problemski pristop, ki se mora ustrezno vrednotiti tudi pri zunanjem vrednotenju znanja. Zunanje ocenjevanje mora slediti spremembam pri načinu poučevanja in vključevati različne vrste znanja – tudi kompetence, ne le faktografsko znanje.
- **Spodbujanje državljanske kompetence:** vzgoja za domoljubje, državljansko pismenost in demokratične vrednote. Na koncu izobraževalnega procesa morajo učenci poznati zgodovino razvoja slovenstva in procese nastajanja naše države ter razviti kvalitete državljanskega ponosa.
- Spodbujanje tehnik učenja in vseživljenjskega učenja.

2. Doseganje odličnosti učiteljev

Učitelj mora zopet postati avtoriteta z ustrezno strokovno avtonomijo, odgovornostjo in možnostjo proste presoje. Uravnotežiti je potrebno tako pravice kot tudi dolžnosti učencev. Zavzemamo se za omejitev možnosti zlorab instituta strokovnega nadzora nad delom učiteljev s strani staršev. Učiteljem, ki so se zaradi opravljanja svojega dela znašli v sodnih postopkih, mora država zagotoviti brezplačno pravno varstvo. Odličnost učiteljev mora pomeniti tudi nagrajevanje najboljših in zato v sklopu celovite prenove nagrajevanja v javni upravi **predlagamo uvedbo variabilnega dela plače za nagrajevanje najboljših učiteljev.**

- V središče je potrebno postaviti učenca in skrb za njegov celostni razvoj. **Odločno je potrebno zmanjšati nesmiselna birokratska opravila ter poročanja**, ki jih morajo opravljati učitelji (nesorazmerno utemeljevanje njihovih strokovnih odločitev). Njihova osnovna naloga mora postati predajanje znanja, veščin in spretnosti učencem.
- Doseganje odličnosti **z uvedbo licence za izvajanje učiteljskega poklica**.
 - Osnovna raven: licenca učitelja za poučevanje, ki jo je potrebno periodično obnavljati. S tem zagotavljamo stalno izobraževanje in strokovno napredovanje učiteljev.
 - Druga raven: predpogoj za napredovanje učitelja v strokovnih nazivih.
 - Tretja raven: pridobitev naziva »najbolj razvojno naravnani učitelj«.
- **Uvesti sitem rotacij delovnega mesta** med različnimi izobraževalnimi institucijami in gospodarstvom:
 - Izmenjava kadrov med učitelji in Zavodom za šolstvo RS. Zaposleni na zavodu morajo praktično spoznati potek pouka v šolski učilnici.
 - Izmenjava kadrov med gospodarstvom in šolstvom. Izkušenim strokovnjakom iz podjetij ukiniti pogoj andragoško-pedagoške izobrazbe za poučevanje v šolah.

3. Pospešiti pluralnost različnih pedagoških modelov

V izobraževalnem prostoru je potrebno ustvariti **konkurenčnost med različnimi izobraževalnimi ustanovami**. Javno veljavne programe lahko izvajajo različni akreditirani zavodi, s čimer krepimo možnost izbire staršev, da za svojega otroka izberejo po njihovi oceni najboljši izobraževalni program in ustanovo.

- Omogočiti izvedbo različnih pedagoških modelov s podelitvijo ustreznih koncesij v celotni šolski vertikali, s čimer dopolnjujemo državni šolski sistem, krepimo možnost izbire in kvaliteto.

4. Digitalizacija šolskega prostora

S pomočjo evropskega projekta SIO2020 bomo **do konca leta 2023 vse šole opremili s širokopasovnim internetom, brezžičnim omrežjem in sodobno IKT tehnologijo**. Učence moramo opremiti z ustreznimi kompetencami s področja programiranja, izdelave aplikacij in iskanja virov v svetovnem spletu.

- Povečati število ur za predmet računalništva, informatike in programiranja v srednjih šolah.
- Uvesti program **e-kompetentni učitelj**: obvezno periodično izobraževanje za učitelje s področja digitalnih kompetenc.
- Projekt **e-kompetentni učenec** s ciljem razvoja digitalnih kompetenc, inovativnosti in kreativnega razmišljanja.
- Izvedba pilotnega razvojno-raziskovalnega projekta uporabe umetne inteligence v izobraževalnem procesu na celotni šolski vertikali. Prednosti umetne inteligence bi uporabili za pomoč pri poučevanju in učenju.

5. Boljša povezava med gospodarstvom in izobraževalnim sistemom

- **Uvedba modela vajeništva**, ki temelji na strnjeni praksi in strnjenem procesu učenja, **po zgledu sosednje Avstrije**.
- Dopolnitev že obstoječih šolskih programov z vsebinami podjetništva, podjetniške etike in finančne pismenosti.
- **Povečanje števila vpisnih mest na naravoslovju, tehniki in medicini**. Število vpisnih mest na posameznih fakultetah mora slediti potrebam gospodarstva in družbe.
- Zavzemamo se za mednarodno odprtost visokošolskega izobraževanja. Napovedujemo spremembo obstoječe zakonodaje, da bodo **na slovenskih fakultetah lahko habilitirani tudi najboljši mednarodni profesorji, strokovnjaki in podjetniki**.

6. Doseganje odličnosti visokošolskega izobraževanja

Cilj Nove Slovenije je izboljšanje kakovosti visokošolskega izobraževanja, pri čemer so pomemben kazalnik mednarodne lestvice kakovosti univerz. Izboljšati moramo sistem upravljanja visokošolskih zavodov, predvsem z razmejitvami **akademskega in poslovnega upravljanja** ter ustrezno sestavo upravnih odborov. V okviru fakultet je potrebno krepiti **raziskovalna jedra** in njihovo povezavo z gospodarstvom, pri čemer morajo biti uspešni raziskovalci in profesorji tudi ustrezno nagrajeni.

- **Postopen dvig javnih izdatkov za raziskave in razvoj na 1 % BDP do leta 2025 in sredstev za visoko šolstvo oz. javne raziskovalne organizacije na raven povprečja EU do leta 2022.** Bazične raziskave so pomembne, posebno spodbudo pa bomo zagotovili projektom, ki uspejo doseči financiranje s strani zasebnega kapitala, gospodarstva ali mednarodnih inštitucij.
- **Napovedujemo reformo financiranja visokega šolstva na osnovi kakovosti programov in rezultatov.** Potrebna je resna evalvacija že obstoječih študijskih programov. Za nadaljevanje študija na visokih šolah in fakultetah se v Sloveniji na leto odloča približno 14.000 do 15.000 dijakov, zaradi česar je bazen kvalitetnih študentov in tudi profesorjev omejen. Potrebujemo združevanje

kadrovskih virov in študijskih programov, da zagotovimo mednarodno primerljivo kakovost programov.

- Podpiramo uvedbo novih študijskih programov, ki sledijo napredku stroke na določenih področjih in za njih obstaja potreba v gospodarstvu in družbi.
- **Javno objavljane podatkov o zaposljivosti diplomantov po programih in fakultetah.** Mladi imajo pravico vedeti, kakšne so njihove karijerne možnosti, preden se vpišejo na določen visokošolski program. Podatki o zaposljivosti diplomantov morajo imeti pomembno vlogo pri evalvaciji kakovosti obstoječih programov, strateškem načrtovanju ter razpisu števila študijskih mest.
- Na leto bomo zagotovili **3 MIO EUR dodatnih sredstev za podporo štipendijski shemi za najboljše tuje študente**, ki želijo študirati v Sloveniji.
- **Podpora javni shemi za najboljše slovenske študente**, da v trajanju 12 tednov lahko opravljajo študijsko prakso in raziskave v najboljših tujih inštitutih in zavodih.
- Preko sistema rotacij delovnega mesta želimo okrepiti vez z realnih sektorjem. **Vse profesorje na fakultetah želimo spodbuditi, da vsako peto leto preživijo v gospodarstvu, javni upravi ali nevladnih organizacijah** – glede na naravo njihovega akademskega področja.

TOP 8 NSi za znanje in kompetence za 21. stoletje

1. Celovita reforma učnih načrtov z vključitvijo temeljnih kompetenc v celotno vertikalno.
2. Zagotavljanje avtoritete in strokovne avtonomije učitelja ter zmanjšanje nesmiselnih birokratskih opravil za učitelje.
3. Do kakovosti izobraževalnega procesa z uvedbo licence za opravljanje učiteljskega poklica.

4. Uvedba modela vajeništva po zgledu sosednje Avstrije.

5. Na slovenskih fakultetah bodo lahko habilitirani tudi najboljši mednarodni profesorji, strokovnjaki in podjetniki.

6. Reforma financiranja visokega šolstva na osnovi kakovosti programov in rezultatov.

7. Javno objavljane podatkov o zaposljivosti diplomantov po programih in fakultetah.

8. Sistem rotacij delovnega mesta med izobraževalnimi institucijami, gospodarstvom in javnim sektorjem.

11. Pomladimo Slovenijo

Nova Slovenija vlogo družine prepozna kot eno najpomembnejših v naši družbi. Družina, materinstvo, očetovstvo, otroci in mladina so za nas temelji zdrave družbe. Državo vidimo v vlogi tistega, ki ustvarja spodbudne razmere za odločitve za družino in njen razvoj. Ključ za rešitev demografskega izziva vidimo v mladih družinah, ki imajo rešen stanovanjski problem, varno zaposlitev in možnost usklajevanja družinskega in poklicnega življenja. **Zato napovedujemo ambiciozen program za pomladitev Slovenije. Želimo ustvariti Slovenijo, ki bo prijazna mladim in družinam.**

4 ključni projekti Nove Slovenije za pomladitev Slovenije

1. Podprimo naše družine

Za krščanske demokrate je družinska politika ustvarjanje ugodnega ekonomskega, socialnega in družbenega okolja za ustvarjanje družine. Ne verjamemo v mešanje družinske in socialne politike, saj sta to področji z različnimi nameni in cilji. Za nas sta zakon ter družina središče in temelj družbe. Ustvariti želimo družbo, ki je prijazna do družin in v kateri so otroci dobrodošli. Naš cilj je, da odločitev za otroka ne sme dodatno finančno obremeniti družinskega proračuna. **Naredili bomo vse, da družine z otroki ne bodo v slabšem finančnem položaju kot družine brez otrok.**

- Otroku prinese veliko odrekovanja in neplačanega dela pa tudi konkretnih finančnih stroškov, zato napovedujemo **paket davčnih razbremenitev za družine**:
 - Zvišanje olajšave za vzdrževane družinske člane.
 - Izvzem kadrovskih štipendij ter študentskega dela do višine posebne osebne olajšave iz dohodka družine pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Aktivnost in delo posameznika spodbujamo, ne omejujemo. Dohodki študenta ne bi smeli negativno vplivati na pravice družin iz javnih sredstev.
 - Družinsko pokojnino učenca, dijaka oz. študenta po pokojnem staršu bomo izvzeli iz obračuna

dohodnine.

- Nakup vozila za velike družine naj bo vsakih pet let oproščen DDV.
- Plačilo šolnine za šolanje otrok naj postane del dohodninske olajšave.
- Višji odmerni odstotek za vsakega otroka pri odmeri pokojnine.
- **Prizadevanja v smer čim bolj univerzalnega otroškega dodatka.** Država mora vsakega otroka ceniti enako. V okviru družinske politike moramo za vse ustvarjati enake izhodiščne možnosti, z ukrepi socialne politike pa skrbeti za socialno šibke, ranljive. Pravice in ukrepe v podporo družinam bomo pregledno in razumljivo predstavili na enotnem spletnem mestu za obveščanje družin.
- **Nadgraditi plačilo vrtca v smeri čim večje dostopnosti za vse.** Uvedli smo brezplačen vrtec za drugega otroka (v vrtcu sočasno s sorojencem) in brezplačen vrtec za tretjega in vse ostale otroke. Prizadevali si bomo, da bi bil vrtec univerzalno brezplačen tudi za drugega otroka.
- **Iz osnove za določitev višine za plačilo vrtca se izvzame obrok kredita, ki so ga starši najeli za nakup nepremičnine, v kateri dejansko živijo, ali za plačilo najemnine.** Po sedanji ureditvi se celoten dohodek gospodinjstva vsteva v osnovo za določitev višine plačila vrtca (nekateri slovenske občine tukaj staršem že pomagajo in kredit/najemnino pri tem upoštevajo). Vsekakor ni pravično in spodbudno, da se v dohodek gospodinjstva vsteva tudi obrok kredita ali plačilo najemnine, saj vemo, da mora družina nekje živeti.
- Letni vavčer za udeležbo na programih za zdrav in kakovosten partnerski odnos ter pripravo na zakon - za vse mlade med 18 in 29 letom.

2. Enostavnejši prehod na trg dela

Mlad človek se bo brez zadostne ekonomske varnosti težko odločil za ustvarjanje družine, zato vlogo države vidimo v ustvarjanju pogojev za lažji prehod iz izobraževanja v zaposlovanje. Ta prehod se mora začeti že v času izobraževanja.

- **Z davčnimi olajšavami spodbujati štipendiranje podjetij.** Predlagamo, da se podjetjem v tekočem poslovnem letu za izplačane kadrovske štipendije v preteklem poslovnem letu priznajo dodatne olajšave pri plačilu prispevkov delodajalcev, in sicer v višini 100 % izplačanih štipendij. Investicija v mlade kadre je naložba v prihodnost.

- **Programi spremljanja zaposljivosti diplomantov po zaključku študijskih programov.** Podatki o zaposljivosti morajo biti javno dostopni in v pomoč dijakom, ki se za študij odločajo, ter odločevalcem, ki določajo število vpisnih mest na visokošolskih programih.
- **Ponovna uvedba študentskega s. p. naj prinese nov val podjetništva med študenti.** Tudi študentom bi omogočili status samostojnega podjetnika, ki opravlja dopolnilno dejavnost. Študent podjetnik bi lahko prve izkušnje nabral že pred zaključkom izobraževanja, kar bi olajšalo poln zagon njegove podjetniške poti po koncu izobraževalnega procesa.
- **12-mesečne davčne počitnice ob prvi zaposlitvi oz. samozaposlitvi.** Delodajalec, ki iskalcu prve zaposlitve ponudi zaposlitev, bi bil prvih 12 mesecev oproščen plačila prispevkov. Tako bi spodbudili zaposlovanje mladih brez izkušenj. Če se mlad človek po koncu izobraževanja odloči za podjetniško pot, bi bil oproščen prispevkov za samozaposlitev. Vzporedno bi ukinili druge programe spodbud za prvo zaposlitev, s čimer bi sistem naredili preglednejši.
- **Priznavanje delovne in ne zgolj pokojninske dobe za študentsko delo.**
- **Uvedba »uvajalnega odpustka«.** Ukrep bi lahko izkoristil delodajalec tri mesece pred upokojitvijo starejšega delavca. Delodajalec bi bil oproščen plačila prispevkov za mlado osebo, ki se uvaja ob odhajajočem starejšem zaposlenem.

3. Do strehe nad glavo brez bankrota

Tako za mlade, ki študirajo, kot za mlade, ki že imajo zaposlitev, je reševanje prvega stanovanjskega izziva težka prepreka za osamosvajanje in ustvarjanje družine. Izziv obstaja tako v urbanih kot v ruralnih okoljih in ga je potrebno reševati celovito.

Zakaj gredo cene nepremičnin v Sloveniji v nebo?

Ker preprosto ni praznih nepozidanih stavbnih zemljišč, ki bi bila na voljo investitorjem za stanovanjsko gradnjo. Ne zadostna ponudba nepremičnin in veliko povpraševanje poganjata rast cen. Nakup stanovanja ali hiše za posameznika ali družino s povprečnimi prihodki je tako praktično nemogoč

- **Večja ponudba praznih nepozidanih zemljišč za stanovanjsko gradnjo. Potrebujemo »ready to go«** projekte, da lahko investitorji začnejo z gradnjo!

Gre za enega največjih problemov te države, zato je potrebno rešitev poiskati na ravni Vlade RS v sodelovanju s slovenskimi občinami.

- Ustanovitev posebne vladne projektne delovne skupine, ki jo sestavljajo predstavniki ključnih državnih institucij (MOP, ARSO, ZVKD, ZVN, MKGP) in predstavniki občin – priprava akcijskega načrta.
- Pregled občinskih prostorskih načrtov, v katerih so že predvidena nepozidana stavbna zemljišča za stanovanjsko gradnjo, pa zaradi različnih administrativnih ovir gradnja ni možna. Projektna skupina mora prioriteto in na ravni vodstva različnih institucij razreševati različne administrativne ovire, ki onemogočajo gradnjo.
- Pregled praznih, degradiranih in opuščenih industrijskih območij po slovenskih občinah. Na številnih območjih prostorski akti že sedaj omogočajo stanovanjsko gradnjo, ampak se zaradi administrativnih ovir investitorji za gradnjo ne odločajo.
- Sprememba zakonodaje, da bo mogoč zaključek dolgotrajnih dednih postopkov, ki onemogočajo izvedbo investicij.
- Hitrejša prilagajanje občinskih prostorskih načrtov z omogočanjem večje dostopnosti do komunalno opremljenih zemljišč za eno- in večstanovanjsko gradnjo.
- Občinam moramo s spremembo zakonodaje omogočiti instrumente za hitrejšo aktivacijo praznih stavbnih zemljišč in prostorov.
- **Potrebujemo večjo ponudbo najemnih stanovanj.** V Sloveniji imamo več kot 100.000 praznih stanovanjskih enot, zato moramo lastnike spodbuditi k oddaji teh stanovanj na trg. Zmanjšati je potrebno višino davka od oddaje nepremičnin (s sedanjih 27,5 % na 15 %) in okrepiti pravno varnost najemodajalcev. V Novi Sloveniji predlagamo razmislek o uvedbi davka na prazne nepremičnine (stanovanja, hiše), v katerih nihče ne živi. Razumen davek na nepremičnine bi spodbudil aktivacijo in izrabo praznih nepremičnin in tudi zmanjšal pritisk na pozidavo kmetijskih zemljišč.
- **Zagotoviti fond prehodnih najemnih stanovanj Stanovanjskega sklada RS.** Najem bi bil časovno omejen in bi služil kot varnostna mreža mladim iskalcem stanovanj, dokler se ne postavijo na lastne noge.
- **Jamstvena shema za mlade družine za lastniško rešitev prvega stanovanjskega problema.** Država

bi preko jamstvene sheme mladim družinam omogočila najem kredita z daljšo ročnostjo (25 let in več). Do kredita bi bile upravičene tudi družine, ki so po sedanjih merilih Banke Slovenije le delno kreditno sposobne. V primeru nezmožnosti plačila bi država v razmerje vstopila kot kreditojemalec.

Vsak otrok mora pomeniti odpis dela dolga, ki bi ga v poplačilo prevzela država.

- **Z davčnimi olajšavami do gradnje kadrovskih stanovanj.** S paketom davčnih olajšav želimo spodbuditi podjetja h gradnji najemnih kadrovskih stanovanj za zaposlene. Rešitev prinaša prednosti za podjetje (ugled delodajalca in lažje privabljanje kadrov, zmanjšanje potnih stroškov) in rešuje stanovanjski problem zaposlenih.

4. Usklajevanje družinskega in poklicnega življenja

Edina »služba«, v kateri je oseba nenadomestljiva, je starševstvo. Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja vodi v zdravo družbo. S tem lahko dosežemo uspešen gospodarski razvoj in demografski preporod. Najti moramo pravo ravnovesje med družino in poklicnim življenjem, kariero in starševstvom.

- **Oprostitev prispevkov delodajalcev za delavca, ki nadomesti zaposleno delavko na starševskem**

dopustu. S tem bomo v delovnih organizacijah ustvarili pozitiven odnos do materinstva .

- Promocija ukrepa za koriščenje skrajšanega delovnega časa v zadnjem tromesečju nosečnosti.
- **Dodatnih 30 dni starševskega dopusta za očete.** Prvi tedni starševstva za mlado družino so zelo pomembni za graditev odnosa v novi, razširjeni družini. Želimo spodbuditi očete za bolj aktivno vlogo in pomoč pri razvoju in negi otroka v prvih tednih.
- Družinam prijazen delovni čas. Promovirali bomo različne že uveljavljene ukrepe kot npr. skrajšan delovni čas, možnost dela od doma, prilagoditev urnikov dela, postopen prehod iz starševskega dopusta na običajen delavnik. Z različnimi spodbudami bomo ukrepe naredili še bolj privlačne za delodajalce.
- **Oskrbovalni dopust za nego starejšega ali obnemoglega člana družine.** Skrb za družino ne sestoji zgolj iz skrbi za otroke, ampak tudi iz skrbi za starejše. Za vse zaposlene, ki skrbijo za obnemogle svojce, bi letno predlagali **do 7 dni dodatnega dopusta.**
- Možnost koriščenja bolniškega dopusta za oba starša, če v družini sočasno zbolita dva ali več otrok.

TOP 7 NSi za demografski razcvet

1. Zvišanje olajšave za vzdrževane družinske člane. Družine z otroki ne smejo biti v slabšem finančnem položaju kot družine brez otrok.

2. 12-mesečne davčne počitnice ob prvi zaposlitvi.

3. Obrok kredita ali plačilo najemnine se izvzame iz osnove za določitev plačila vrtca.

4. Jamstvena shema za najem kredita za prvo rešitev stanovanjskega problema (odpis dela dolga za vsakega otroka).

5. Davčne olajšave podjetjem za štipendiranje in gradnjo kadrovskih stanovanj.

6. Oprostitev prispevkov za delavca, ki nadomesti zaposleno delavko na starševskem dopustu.

7. Dodatnih 30 dni starševskega dopusta za očete.

Povezana enakomerno razvita Slovenija

5

12. Spodbudna prostorska zakonodaja

Krščanski demokrati smo zavezani varovanju okolja na premišljen način. Pri umeščanju objektov v prostor in izdelavi prostorskih aktov moramo slediti načelu trajnosti, varnosti ljudi in premoženja ter spremenjenih okoljskih vplivov. Na drugi strani se zavedamo, da morajo postopki teči hitro in učinkovito, da sledimo potrebam ljudi, zagotavljamo gospodarski razvoj in ustrezno kvaliteto javne infrastrukture.

Postopki umeščanja v prostor, izdelava prostorskih aktov in izdaja upravnih dovoljenj morajo potekati skladno z usmeritvami stroke, premišljeno, a vseeno hitro in učinkovito. Na tak način lahko pomembno lajšamo ali celo izničimo vplive podnebnih sprememb. Zagovarjamo pameten in razpršen razvoj poselitve, gospodarskih dejavnosti in temeljne infrastrukture.

5 ključnih projektov Nove Slovenije za učinkovito umeščanje objektov in pametno rabo prostora

1. V šestih mesecih do občinskega prostorskega načrta

Urejanje prostora je sicer izvirna pristojnost občin, vseeno pa imamo v Sloveniji kar 15 državnih nosilcev urejanja prostora, ki izdajajo smernice in mnenja k medobčinskim in občinskim prostorskim aktom – nujno je izboljšati komunikacijo in sodelovanje med njimi.

- Posamezni nosilci urejanja prostora na državni ravni morajo pripraviti in sprejeti lasten dokument, v katerem so opredeljene prostorske smernice in pogoji. Smernice morajo biti znane vnaprej, da lahko občine ocenijo čas trajanja priprave OPN in pripravijo ustrezne prostorske podlage. S tem bomo poenotili izdana mnenja in pogoje nosilcev urejanja prostora.
- Učinkovito, strokovno in trajnostno prostorsko politiko bomo dosegli s skupnimi medobčinskimi službami na področju urejanja prostora ter izdelavo regijskih prostorskih načrtov.

2. Digitalizacija postopkov izdaje gradbenih in okoljskih dovoljenj

Prostorska in gradbena zakonodaja se je pod sedanjio vlado prenovila in poenostavila, nujno pa je doseči dejansko izvajanje teh rešitev v praksi. Uslužbenci, ki vodijo postopke, morajo s strankami aktivno sodelovati, da bo izvedba upravnih postopkov hitra in stranke usmerjati pri morebitnih dopolnitvah vlog.

- **V celoti digitaliziran postopek izdaje gradbenih in okoljskih dovoljenj!** Vse dokumente v upravnih postopkih mora biti možno vložiti elektronsko. Stranka mora imeti vpogled v vodenje postopka, roke in predviden čas trajanja postopka.
- **Molk pomeni odobritev.** Stranke v upravnih postopkih izdaje gradbenih in okoljskih dovoljenj ne smejo utrpeti škode zaradi neaktivnosti upravnih organov. Uvedli bomo natančno spremljanje poteka upravnih postopkov, pravočasnost izdajanja dovoljenj z javno dostopnimi primerjavami med državnimi organi (benchmarking).

3. Ustrezno vključevanje javnosti v načrtovanje projektov

Načrtovani objekt morajo biti tudi družbeno, okoljsko in trajnostno sprejemljivi. Ključno je pravočasno vključevanje javnosti in nevladnih organizacij v postopke umeščanja v prostor. Vloga nevladnih organizacij pri zaščiti okolja je pomembna. Nedopustno pa je, da se nekateri **projekti in investicije zaustavljajo zaradi evidentnih zlorab postopkov s strani posameznikov ali organizacij** – na tem področju napovedujemo spremembe v smeri večje odgovornosti, transparentnosti in ciljne naravnosti postopkov.

4. Učinkovita raba prostora

Prostor ni neomejen, zato potrebujemo ustrezno prostorsko politiko za regeneracijo degradiranih področij, zapuščenih objektov in praznih stanovanjskih enot. V Sloveniji imamo več kot 100.000 nenaseljenih stanovanjskih enot in na drugi strani izjemno krizo na trgu najemnih in lastniških stanovanj. Z uvedbo razumnega obdavčenja nepremičnin želimo spodbuditi aktivacijo in izrabo praznih nepremičnin.

- Vzpostavili bomo ustrezne **prostorske podlage za rabo degradiranih površin (ob cestah, avtocestah, opuščenih kopih mineralnih surovin)**, ki bo omogočala postavitev enostavnih objektov za pridobivanje obnovljive energije (fotovoltaične in vetrne elektrarne).
- Poenostavili bomo zakonodajo za **obnovo stavb in degradiranih industrijskih območij pod kulturno varstvenimi režimi**. Varstvo kulturne dediščine je pomembno, vendar varstveni režimi ne smejo zavirati postopkov obnov ali investitorjem nalagati nesorazmernih pogojev.
- **Enoten in razumen davek na nepremičnine**. Področje nepremičnin v Sloveniji je podvrženo trem različnim davkom – nadomestilo za uporabo

stavnega zemljišča, davek na premoženje in katastrski dohodek. Z davkom na nepremičnine bomo sistem obdavčitve poenotili, obdavčitev pa bo vezana na enotno evidenco t.j. register nepremičnin. Uveljavili bomo sodoben način določanja davčne osnove na podlagi tržne vrednosti nepremičnin, enotnega določanja davčnih stopenj za občine ter poenotenja oprostitev in olajšav.

- **V Novi Sloveniji predlagamo razmislek o uvedbi davka na prazne nepremičnine (stanovanja, hiše), v katerih nihče ne živi**. Razumen davek na nepremičnine bi spodbudil aktivacijo in izrabo praznih nepremičnin in tudi zmanjšal pritisk na pozidavo kmetijskih zemljišč.

TOP 5 NSi za spodbudno prostorsko zakonodajo

1. V šestih mesecih do občinskega prostorskega načrta.
2. V celoti digitaliziran postopek izdaje gradbenih in okoljskih dovoljenj za hitrejšo izvedbo projektov in investicij.
3. Hitrejša obnova stavb in degradiranih industrijskih območij pod kulturno varstvenimi režimi.
4. Spremembe za hitrejše umeščanje objektov v prostor in pridobivanje gradbenih dovoljenj. Boljša izraba degradiranih območij in praznih nepremičnin.
5. Boljša izraba in aktivacija praznih nepremičnin.

13. Sodobna infrastruktura hrbtenica gospodarskega in turističnega razvoja Slovenije

Ustrezna prometna infrastruktura je hrbtenica gospodarskega razvoja. Kakovost infrastrukture neposredno vpliva na prometne tokove, dostopnost in s tem konkurenčnost gospodarstva, zelo pomembna pa je tudi za kakovost bivanja v državi. V tem mandatu smo pričeli z intenzivnimi projekti obnov ter novogradenj cestnega in železniškega omrežja. Z mrtve točke smo premaknili številne nacionalno pomembne projekte: severni in južni del tretje razvojne osi, drugi tir Divača – Koper, nadgraditev Karavanškega predora ... Uvedena je e-vinjeta, zaradi prepovedi tovornjakom, da prehitevajo na slovenskih avtocestah, zagotavljamo boljšo pretočnost prometa.

Sodobna infrastruktura je temelj turističnega razvoja. Njeno posodobitev bomo intenzivno nadaljevali, pozornost bomo namenili tudi izgradnji povezanega in privlačnega kolesarskega omrežja. Za zeleni prehod je nujno zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v sektorju prometa, krepitev javnega potniškega prometa in enakomernega regionalnega razvoja. **Za stabilno izvajanje infrastrukturnih projektov bomo ustanovili poseben infrastrukturni sklad.**

Nova Slovenija je garant, da investicijski projekti ne bodo zgolj študije na papirju, ampak realizirani projekti, ki bodo zagotavljali boljše življenje vseh ljudi.

Ključni infrastrukturni projekti Nove Slovenije do leta 2026

Cestna infrastruktura

Tretja razvojna os ostaja naša prioriteta:

- Nadaljevanje gradnje severnega dela med priključkoma Šentrupert in Slovenj Gradec vzhod.
- Nadaljevanje gradnje južnega dela med priključkoma Novo mesto vzhod in Maline ter začetek gradnje v Metliki.
- Srednji del (od Celja priključek na A1 do Novega mesta priključek na A2): umeščanje odsekov za novogradnje v prostor in izvedba rekonstrukcijskih del na odsekih, kjer umeščanje v prostor ni potrebno.
- Odsek med Slovenj Gradcem in Dravogradom ter Otiškim vrhom in Prevaljami: umeščanje v prostor.

Dela in projekti na avtocestnem omrežju

- Letno bomo obnovili 55 km vozišč avtocest in hitrih cest. Izpostavljam zahtevnejše odseke:
 - Dramlje – Slovenske Konjice
 - Vransko – Trojane
 - Projekt za izgradnjo novega viadukta Dolgi most
 - Projekt za izgradnjo nove polovice viadukta Slatina na štajerski avtocesti med Dramljami in Slovenskimi Konjicami.
- Zagotavljanje pretočnosti ljubljanske obvoznice:
 - razširitev avtocestnega odseka Koseze-Kozarje v šestpasovnico,
 - ureditev tretjega voznega pasu na primorski (Vrhnika-Kozarje) in štajerski (Domžale-Zadobrova) avtocestni vpadnici na ljubljanski obroč.
- Izgradnja novih avtocestnih priključkov za boljšo pretočnost:
 - priključek Dragomer na A1 med Brezovico in Vrhniko,
 - priključek Študa na A1 med Domžalami in Šentjakobom.

Rekonstrukcije in novogradnje hitrih cest:

- Rekonstrukcija Soške ceste med Novo Gorico in Tolminom.
- Izgradnja odseka glavne ceste Markovci-Gorišnica.
- Začetek gradnje obalne hitre ceste Jagodje-Lucija.
- Izvedba projektov rekonstrukcij in novogradenj 3a razvojne osi Ljubljana-Petrina.

Drugi pomembni projekti:

- Izgradnja druge (vzhodne) cevi predora Karavanke in začetek prenove obstoječe cevi za večjo varnost in boljšo pretočnost.
- Zaključek umeščanja trase 4. razvojne osi.
- Umeščanje povezave avtoceste A1 z Idrijsko-Cerkljansko regijo.
- Izgradnja obvoznic prometno izpostavljenih krajev.
- Povečana vlaganja v vzdrževanje in rekonstrukcije za boljšo kakovost celotnega omrežja državnih cest.

Železniška infrastruktura

Naši cilji:

Moderna, uporabniku prijazna in cestnemu prometu konkurenčna železniška infrastruktura.

Do leta 2026 **povečati delež železniškega tovornega** prometa z 21 na 25 milijonov ton tovora letno.

Do leta 2026 **povečati število dnevnih migracij na železnici** s 13 milijonov na 16 milijonov potnikov letno.

Izboljšanje potovalne izkušnje z vlakom – taktni vozni redi (v rednih intervalih), integracija javnega prometa, multimodalnost, park&ride.

Napovedane gradnje in prenove:

- Dokončanje projekta drugi tir, nove železniške proge med Divačo in Koprom.
- Dvotirna železniška proga med Divačo in Koprom: umestitev v prostor in začetek gradnje.
- Železniška povezava Ljubljana – letališče Jožeta Pučnika – Kranj: umestitev v prostor in začetek gradnje.
- Zahodna obvozna železniška proga mimo Ljubljane: umestitev v prostor.
- Izgradnja sodobnega multimodalnega potniškega centra Emonika Ljubljana.
- Dvotirne elektrificirane železniške proge: Ljubljana–Kamnik, Ljubljana – Ivančna Gorica in Ljubljana – Kranj (v nadaljevanju do Jesenic).
- Nadgradnja regionalnih železniških prog: Koroška, Bohinjska, Dolenjska in Velenjska.
- Hitra železniška proga Maribor – Ljubljana – Divača: umestitev v prostor.
- Železniška proga Beltinci – Lendava – državna meja: umestitev v prostor.

Za sodobno železniško infrastrukturo in dobro potovalno izkušnjo:

- Izvedba ukrepov za zmanjšanje emisij hrupa v okolje ob železniški infrastrukturi.
- Zagotovitev brezplačnega parkiranja za uporabnike javnega potniškega prometa.
- Ureditve sedemdesetih nezavarovanih železniških prehodov.
- Uvedba taktnih vozniških redov vlakov v vseh večjih mestih.
- Varnejši in hitrejši železniški promet: uvedba celostnega daljinskega vodenja prometa vlakov z gradnjo izvennivojskih dostopov na peronsko infrastrukturo.
- Modernizacija železniških postaj vključno z opremo za potnikom prijaznejše storitve.
- Vzpostavitev intermodalnih oz. multimodalnih točk na železniških postajah (navezava na avtobusni promet in P+R točke).
- Modernizacija voznega parka slovenskih železnic: dobava 52 novih garnitur vlakov in 20 novih vlakovnih kompozicij.

Za naše gospodarstvo je strateškega pomena, da Slovenija okrepi povezavo z okoliškimi vozlišči (Dunaj, Zagreb, München, Budimpešta, Milano, Frankfurt). Vodili bomo diplomatske aktivnosti, da sosednje države omrežja hitrih prog povežejo s Slovenijo.

Ključni projekti Nove Slovenije za boljše povezano Slovenijo

1. Učinkovit javni potniški promet

Javni potniški promet mora postati učinkovita, hitra in udobna alternativa prevozu z avtomobilom. Zato bomo krepili njegovo dostopnost tako s številom povezav kot njihovo pogostnostjo. Dvignili bomo kakovost potovalne izkušnje: krajši potovalni časi, usklajenost vozniških redov, urejenost prestopnih točk, dostopnost postajališč, sodobne plačilne rešitve, modernizacija voznega parka. Cenovna politika mora biti privlačna, tudi z ugodnimi terminskimi vozovnicami za vse skupine prebivalstva.

- **Integrirano upravljanje vseh oblik javnega potniškega prometa in izdelava enotne aplikacije.** Potrebujemo enotnega upravljavca vseh oblik javnega potniškega prometa, ki bo skrbel za moderno, kvalitetno in uporabniku prijazno potovalno izkušnjo. Kvalitetne informacije za turiste o dosegljivosti destinacij z javnim prometom, ki ga je potrebno v času turistične sezone okrepiti v ključnih destinacijah.
- **Uvedba digitalizirane enotne vozovnice za javni potniški promet.** Digitalizacija javnega potniškega prometa z možnostjo dostopa do informacij o vozniških redih, načrtovanju poti in nakupu vozovnic.
- **Koncept mobilnosti kot storitve (MaaS):** načrtovanje in izvedba prvega in zadnjega kilometra poti s kombinacijo vseh možnosti (izposoja kolesa, skiroja, pešačenje, najem taksija, park&ride).

2. Razvoj privlačnega kolesarskega omrežja

Slovenija ima zaradi svoje raznolikosti in lepe narave izjemen potencial za razvoj kolesarjenja kot oblike trajnostne mobilnosti, turistične dejavnosti in športa. Največjo oviro predstavlja neskljenjeno in slabo povezano kolesarsko omrežje, ki je ponekod tudi slabo označeno.

- **Kvalitetna kolesarska infrastruktura za dnevno mobilnost v mestnih in primestnih okoljih.** S tem zmanjšujemo število avtomobilov in posledično izpuste toplogrednih plinov. Načrtujemo izgradnjo varnih kolesarnic ob vseh večjih postajah javnega potniškega prometa in ob večjih generatorjih prometa (organi državne uprave, trgovska in druga središča).
- **Izdelava enotne digitalne karte celotnega kolesarskega omrežja.**
- **Priprava načrta vzpostavljanja mreže polnilne infrastrukture za e-kolesa.**
- **Podpora različnim projektom izgradnje daljinskih kolesarskih povezav (evropska sredstva).** Preprostejše prostorsko umeščanje ob hkratnem zagotavljanju varnosti.

KOLESARSKE POVEZAVE

Naš cilj: vsako leto vzpostaviti dodatnih 300 km kolesarskih povezav po Sloveniji.

Navajamo nekatere ključne odseke:

- Bled - Bohinj
- Celje - Šentjur - Rogatec
- skozi Hudo Luknjo
- Murska Sobota - Gederovci
- Brežice - Dobova
- Cerknica - Bloška Polica
- Vrhnika - Horjul
- Spodnja Idrija - Mokraška vas
- Zgornja Kungota - Pesnica

TOP 5 NSi za boljše povezano Slovenijo

- 1. Sodobna cestna infrastruktura:**
3. razvojna os, širitev ljubljanske obvoznice, druga cev Karavanškega predora.
- 2. Izgradnja sodobnega multimodalnega potniškega centra Ljubljana Emonika.**
- 3. Moderna železniška infrastruktura:**
2. tir, povezava letališča Jožeta Pučnika z železnico, dvotirne elektrificirane železniške proge in nadgradnja regionalnih železniških prog.
- 4. Enoten upravljavec, enotna aplikacija in enotna vozovnica za ves javni potniški promet.**
- 5. 300 km dodatnih kolesarskih povezav po Sloveniji vsako leto.**

14. Za slovensko podeželje

Krščanski demokrati si prizadevamo, da bi imeli ljudje možnost dobro živeti, kjer koli si to želijo. Podpiramo skladen regionalni razvoj, ustanovitev pokrajin kot drugega nivoja lokalne samouprave in finančno avtonomijo slovenskih občin. **Naš cilj ni premagati neenakosti, saj bodo kraji in regije vedno med sabo različni**, kar prinaša tudi določene prednosti. **Izenačiti pa jih moramo na področjih medsebojne poveztivosti, omogočiti trajnostno fizično in digitalno povezanost krajev.** Aktualna vlada je pokazala veliko razumevanja za potrebe občin in to politiko želimo nadaljevati.

Kmetijstvo vidimo kot priložnosti na podeželju. Kmetijstvo in gozdarstvo morata tudi v prihodnosti zagotavljati dodano vrednost z delovnimi mesti, trajnostno proizvodnjo in porabo surovin ter široko ohranjanje kulturne krajine. Podpiramo vse vrste kmetovanja. Namen raznoliknega kmetovanja je ustrezno pridelana varna in kakovostna domača hrana ter razvoj različnih dejavnosti na podeželju. Družinske kmetije z raznoliko proizvodnjo in različnimi dopolnilnimi dejavnostmi naj postanejo steber kmetijske politike. Kakovost naj ima svojo ceno tudi pri živilih. Samooskrba s hrano je za državo strateškega pomena, zato se zavzemamo za boljše možnosti kmetovanja in celostni razvoj podeželja.

6 ključnih projektov Nove Slovenije za slovensko podeželje

1. Za obdelano in živo podeželje ter kakovostno slovensko hrano

V slovenskem kmetijstvu se nadaljuje trend zmanjševanja kmetijskih gospodarstev. V desetih letih smo izgubili skoraj 2.000 kmetijskih gospodarstev. Opuščanje kmetovanja povečuje trend zaraščanja kmetijskih površin.

Domača proizvodnja presega domačo porabo pri mleku, govejem in perutninskem mesu. Zaskrbljujoče pa je dejstvo, da pri številnih kmetijskih proizvodih nismo samooskrbni in smo tako odvisni od uvoza: zelenjava, sadje, pšenica, krompir, svinjsko meso ... **Samooskrba z lokalnimi živili pomeni kvalitetnejšo**

in bolj zdravo hrano, hkrati pa zagotavlja večjo stopnjo varnosti v obdobjih gospodarskih kriz in motene globalne oskrbe.

- **Finančne spodbude za dodatne zaposlitve članov družin na kmetijskih gospodarstvih.** Uvedli bomo možnost kmečkega zavarovanja za družinske člane, ki opravljajo dejavnost na kmetijskih gospodarstvih.
- **Dodatni viri dohodka za kmete:** razširili bomo nabor dopolnilnih dejnosti na kmetijah in izdelali poenotene smernice ter tehnične zahteve za predelavo in proizvodnjo hrane.
- Določili bomo obseg dopolnilnih dejavnosti, ki jih kmetje lahko opravljajo kot osnovno samostojno dejavnost brez dodatne registracije (npr. mletje žit, nabiranje čajev in zelišč ...).
- **Zagotavljanje primerne dohodkovnega položaja kmetov:** predlagali bomo oprostitev dohodnine kmetom iz dohodka kmetijske dejavnosti na vseh OMD območjih in ukinitve prispevka za zdravstveno zavarovanje iz naslova dopolnilnih dejavnosti na kmetiji. **Za lastnike kmetij, ki imajo zelo težke obdelovalne pogoje in so oddaljeni od mestnih središč, bomo predlagali uvedbo pavšalne rente**, s čimer bomo zagotavljali poseljenost in obdelanost podeželja.
- Spodbujali bomo investicije za zagotavljanje energetske samooskrbnosti kmetijskih gospodarstev (raba obnovljivih virov energije, biomasa, postavitve sončnih elektrarn).
- **Razvoj kmečkega turizma, tudi s podelitvijo koncesij za lov in vzpostavitev ustrezne turistične infrastrukture.** Podpirali bomo razvoj dodatne ponudbe na turističnih kmetijah, ki sledi sodobnim trendom in pričakovanju gostov (wellness, inovativni turistični produkti).
- Dopolnili bomo obstoječe smernice za zdravo prehranjevanje tako, da bomo jasno zapisali, da je sezonska in lokalno pridelana hrana bolj kakovostna in zdrava, zaradi česar ima pozitiven učinek na zdravje in počutje ljudi. **Pri javnih naročilih bomo predlagali poenostavitev postopka nabave sezonske, lokalno in ekološko pridelane hrane.**
- **Večji nadzor nad uvozom hrane iz tretjih držav** s pogostejšim inšpekcijskim nadzorom in vzorčenjem v celotni verigi do končnega potrošnika. Največji izziv bo izvedba informatizacije področja varne hrane, tako da bodo vse informacije o rezultatih nadzora varnosti in kakovosti hrane dostopne potrošniku.

2. Boljše izvajanje skupne kmetijske politike

Uresničevanje ciljev Skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) za obdobje od leta 2023 do leta 2027 bo velik izziv za slovensko kmetijstvo in podeželje. Na podlagi ciljev SKP bo potrebo zagotavljati odpornejši in trajnostni prehranski sistem.

- Za učinkovito izvajanje strateškega načrta SKP je ključno usklajeno delovanje med Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter drugimi javnimi službami. Ukrepi morajo enakomerno doseči vse kmetije ne glede na pogoje kmetovanja, saj je naš cilj **razvoj slovenskega kmetijstva kot celote**.
- S politiko subvencij spodbuditi enakomeren razvoj slovenskega kmetijstva: tako ravninskih kot tudi hribovskih kmetij.
- Z ukrepi bomo spodbujali zlasti poseljenost in obdelanost podeželja ter prenos kmetij na mlade kmete - povečali bomo sredstva na ukrepih za zgodnje upokojevanje kmetov in za mlade prevzemnike kmetij.
- Povečanje sredstev na **ukrepu za odpravo zaraščanja kmetijskih površin** s ciljem ponovne vzpostavitve kmetijskih zemljišč, primernih za kmetijsko pridelavo.
- Podprli bomo obstoj in razvoj družinskih kmetij. Nadaljevali bomo ukrepe investicij v male kmetije in jih razširili še na srednje velike kmetije, ki so bile do sedaj prezrte.
- Z boljšo organizacijo dela nadzornih organov si bomo prizadevali za čim bolj poenoten nadzor na kmetijah: poenotenje inšpekcijskih praks za večjo predvidljivost postopkov, enotni obiski različnih inšpekcijskih in nadzornih služb s področja kmetijstva (prihranek časa za kmete in učinkovitejši nadzor).

3. Promocija, debirokratizacija in digitalizacija

Okrepi bomo **promocijo slovenske hrane in živilskih proizvodov iz domačih pridelkov in surovin**. Povezovanje vseh deležnikov od primarne proizvodnje (kmetijstva), preko živilske industrije, laboratorijev in državnih organov do informacijske podpore je nujno, da bodo vsi subjekti v živilskopredelovalni verigi konkurenčni na skupnem evropskem trgu. Digitalizacija in informacijska podpora področju bosta kazalnik napredka.

Kmetijstvo mora biti prepoznavno kot pomemben gospodarski in družbeni element. Nujna je promocija poklica kmeta v vrtcih, šolah in širši javnosti, da se čim več mladih odloči za ta poklic.

- **Okrepitev promocije slovenskih kmetijskih izdelkov** – spodbujanje pomena lokalno pridelane hrane in kratkih prehranskih verig.
- Z ukrepi SKP bom spodbujali izobraževanje kmetov na **področju predelave in trženja lastnih pridelkov**: izdelava spletnih strani, spletna prodaja in oglaševanje, oblikovanje celostne grafične podobe in lastne embalaže.
- **Vzpostavitev enotnih baz na državnem nivoju za področje kmetijstva in gozdarstva**. Z vzpostavitvijo skupnega registra vseh podatkov, vezanih na kmetijsko dejavnost (register kmetij, živali, površin, dejavnosti) bomo zmanjšali administrativne ovire tako za kmete kot javne kmetijske službe.
- Spodbujali bomo raziskave in razvoj v kmetijstvu in prenos znanja v izobraževalnem sistemu in javnih službah.
- Zagotovitev širokopasovnega dostopa do interneta tudi na podeželju. Problematika se naslavlja v okviru projekta gradnje odprtih širokopasovnih omrežij naslednje generacije (GOŠO), ki se mora ob upoštevanju specifik posameznih občin nadaljevati.

4. Boljše upravljanje s kmetijskimi zemljišči in gozdovi

- **Sprememba Zakona o kmetijskih zemljiščih,** s čimer želimo zagotoviti **družinskim kmetijam prednost pri nakupu kmetijskih zemljišč.**
- Sprememba Zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov. Obdelanost vse kmetijske zemlje in gospodarno upravljanje z gozdovi mora biti ključni cilj pri gospodarjenju z zemljišči v lasti RS.
- **Ureditev statusa agrarnih in pašnih skupnosti.** Predlagali bomo spremembo Zakona o agrarnih skupnostih tako, da bo poleg ustrezne davčne obravnave možno tudi sofinanciranje iz ukrepov SKP ter pridobivanje finančnih virov iz tega naslova. Sodišča bomo pozvali, da v čim krajšem času izvedejo dedne postopke po pokojnih članih agrarnih skupnosti.
- **Učinkovito in aktivno upravljanje s populacijo divjadi in velikih zveri,** kmetom pa za škodo izplačati primerno odškodnino. Stalež velikih zveri in navadnega jelena je potrebno vrniti na stanje izpred tridesetih let, saj bomo le tako lahko zagotovili poseljeno in obdelano podeželje.
- Zavzemali se bomo za več strokovnih izobraževanj za lastnike gozdov in večjo varnost pri delu v gozdu (izvedba tečajev na terenu). Prizadevali si bomo za čim večjo uporabo lesa v slovenskem gradbeništvu in industriji.
- **Slovensko kmetijstvo moramo pripraviti na podnebne spremembe.** Neurja in suša uničujejo kmetijske pridelke in druge dobrine. Zato bomo še naprej podpirali ukrepe za ublažitev podnebnih sprememb in za prilagajanje nanje. Zgraditi oz. tehnološko posodobiti je potrebno ustrezne namakalne sisteme in sistem obrambe pred točo. Vlaganje dodatnih sredstev v izobraževanje kmetov, da se bodo preusmerili v primerno proizvodnjo glede na vremenske razmere (odpornejše sorte semen, žlahtnjenje rastlin, drugačno kolobarjenje).

5. Enakomeren in skladen regionalni razvoj

Podpiramo razvoj lokalne samouprave in skladen regionalni razvoj za življenje in delo v vseh delih države. Politiko oblikujemo od občin navzgor. Živa demokracija lahko obstaja le, če je blizu ljudem.

- **Podpirali bomo samostojnost občin vključno z njihovo finančno avtonomijo.** Država mora občinam zagotavljati višino povprečnine, ki je skladna z zakonom. Za izvajanje nalog, ki so prenesene na občine, je potrebno zagotoviti finančna sredstva. Z ustrezno finančno izravnavo moramo skrbeti za skladen razvoj manjših, demografsko ogroženih in obmejnih občin.
- Podpora evropskemu mehanizmu CLLD (lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost) in skupnim regijskim projektom občin.
- V Sloveniji nujno potrebujemo **drugo raven lokalne samouprave.** Na pokrajine bi prenesli upravne naloge iz državne pristojnosti, ki jih danes opravljajo upravne enote, in razvojne naloge. Javna poraba se zaradi tega ne sme povečati. Tako bomo imeli tudi možnost črpanja evropskih sredstev, do katerih sedaj kot država nismo upravičeni. Pokrajine morajo biti močan sogovornik državi, zato zagovarjamo manjše število močnih pokrajin.

6. Kvalitetna infrastruktura za razvoj podeželja

Za ohranjanje poseljenosti podeželja in zagotavljanje enakomernega regionalnega razvoja Slovenije je ključno, da na podeželju zagotovimo kvalitetno in sodobno infrastrukturo.

Nadaljevali bomo z obnovo cestnega omrežja po vseh slovenskih občinah. Posebno pozornost bomo namenili zagotavljanju širokopasovnega dostopa do interneta na podeželju. Nadaljevanje gradnje tretje razvojne osi in pohitritev umeščanja četrte razvojne osi so naše prioritete.

Krepitev mreže javnega potniškega prometa z razvojem sodobnih železniških povezav je prispevek k zagotavljanju trajne mobilnosti in zmanjševanju izpustov toplogrednih plinov iz sektorja prometa. Posodabljanje in jačanje distribucijskega omrežja električne energije omogoča zeleni prehod z doseganjem energetske samooskrbe iz obnovljivih ter razpršenih virov energije (sončne elektrarne, geotermija, energija vetra in vode). Mreža daljinskih kolesarskih povezav v kombinaciji z ostalo prometno infrastrukturo daje možnosti za razvoj turizma na podeželju.

Podrobni ukrepi so razdelani v programskih poglavjih »Povezana Slovenija – sodobna infrastruktura kot hrbtenica gospodarskega razvoja Slovenije« in »Zeleno gospodarstvo za nova delovna mesta«.

TOP 5 NSi za slovensko podeželje

- 1. Zagotavljanje primerne dohodkovnega položaja kmetov (možnost kmečkega zavarovanja za družinske člane, pavšalna renta za kmetije z zelo težkimi obdelovalnimi pogoji) in razširjen nabor dopolnilnih dejavnosti na kmetijah.**
- 2. Ukrepi skupne kmetijske politike: več sredstev na ukrepih za mlade prevzemnike kmetij, zgodnje upokojevanje kmetov in za odpravo zaraščanja kmetijskih površin.**
- 3. Krepitev predelave in trženja lastnih izdelkov (spletna prodaja, oglaševanje, izdelava CGP).**
- 4. Vrnitev staleža velikih zveri in divjadi na obdobje izpred tridesetih let.**
- 5. Uvedba manjšega števila močnih pokrajin in finančna avtonomija občin.**

